

**DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Ceyda GÜNEŞ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Perihan ŞARA HÜRSOY

Uşak

Şubat, 2018

**DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİLERİNİN
ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Ceyda GÜNEŞ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İlköğretim Anabilim Dalı**

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Perihan ŞARA HÜRSOY

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü

Şubat, 2018

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ceyda GÜNEŞ

İlköğretim Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ocak, 2018

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Perihan ŞARA HÜRSOY

Bu araştırmanın amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerini cinsiyet, şehir veya köyde öğrenim görme durumu, anne ve baba eğitim durumu, kardeş sayısı, doğum sırası, evde birlikte yaşadığı kişiler tarafından sevilme algısı, sınıf öğretmeni tarafından sevilme algısı, okulda sosyal etkinliklere katılma durumu, günlük televizyon izleme süresi, günlük internet veya bilgisayar kullanma süresi, evde veya okulda olumlu davranışlarda bulunduğu ödüllendirilme durumu ve akademik başarı gibi değişkenlere göre incelemektir.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle şehir merkezinde 416, şehir merkezine bağlı köylerde ise 124 öğrenciye ulaşılarak Sosyal Beceri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan Sosyal Beceri Ölçeği Kocayörük (2000) tarafından geliştirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, şehirde ve köyde öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmada cinsiyet, şehir veya köyde öğrenim görme durumu, evde birlikte yaşadığı kişiler tarafından sevilme algısı, sınıf öğretmeni tarafından sevilme algısı, okulda sosyal etkinliklere katılma durumu, evde veya okulda olumlu davranışlarda bulunulduğunda ödüllendirilme durumu, günlük televizyon izleme süresi, günlük internet veya bilgisayar kullanma süresi gibi değişkenler ile sosyal beceri puanları arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Anne ve babanın eğitim durumu, kardeş

sayısı ve doğum sırası gibi değişkenler ile sosyal beceri puanları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleriyle Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Müzik, Görsel Sanatlar, Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi akademik başarıları arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Sosyal beceriler, 4. sınıf öğrencileri, akademik başarı, ödül, sevilme algısı.

ABSTRACT

A STUDY ON FOURTH GRADE STUDENTS' SOCIAL SKILLS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Ceyda GÜNEŞ

Department of Primary School Teaching

Uşak University, Social Sciences Institute, February, 2018

Supervisor: Asistant Professor Perihan ŞARA HÜRSOY

The aim of this study is to analyze the fourth grade primary school students' social skills according to various variables such as; gender, attending the school in a city or a village, parents' educational backgrounds, number of siblings, birth order, the perception of being loved by the other members of the family, the perception of being loved by the class teacher, participation to the classroom activities, time spend by watching television on daily basis, time spend by being connected to the internet and using computer on daily basis, being awarded when there is positive behavior at home or at school, and academic success.

In this study scanning model is used. Applying simple random sampling method, 416 students from the city center and 124 students from the villages of the city have been contacted and Social Skills Scale and Personal Information Form has been applied to these students. Social Skills Scale used in this study has been developed by Kocayörük (2000).

According to the results of the study, it has been seen that the fourth grade students', attending the school in a city center and a village, social skills levels are high.

In this study it has been seen that there is a significant difference between the students' social skills score and the following variables; gender, attending the school in a city or a village, the perception of being loved by the other members of the family, the perception of being loved by the class teacher, participation to the classroom activities, being awarded when there is positive behavior at home or at school, time spend by watching television on daily basis, time spend by being

connected to internet and using computer on daily basis. No significant difference has been found between the students' social skills score and the variables like parents' educational backgrounds, number of siblings, and birth order.

It has been seen that there is a positively significant relation between the students' social skills levels and the students' academic success in Turkish, Maths, Science, Social Sciences, Music, Art, Game and Physical Activity.

Key Words: Social skills, fourth grade students, academic achievement, reward, perception of being loved.

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

.....Ana Bilim / Ana Sanat Dalı Tezli Yüksek Lisans ProgramıNo'lu öğrencisi'ın "....." adlı tezi /.... / tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	:	
Üye	:	
Üye	:	
Üye	:	
Üye	:	

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

İnsanın doğumundan ölümüne kadar edinmesi gerekli olan becerilerin başında sosyal beceriler gelir. Çünkü insan sosyal bir varlıktır. Çevresiyle uyumlu bir şekilde diğer becerilerini de geliştirerek hayatını devam ettirmeye çalışır. Sosyal becerileri edinmesinde aile, arkadaş çevresi, medya ve okul çevresi etkilidir. Ayrıca bireyin sosyal becerileri edinmesini etkileyen başka etkenler vardır. Bunlar cinsiyet, kişilik, bireyin aile durumu, yaşadığı yerleşim birimi, yaş, anne ve babanın eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durum, okul öncesi eğitim alma durumu gibi pek çok etken bireyin sosyal gelişimini etkilemektedir. Bu çalışmayla bireyin sosyal becerilerini etkileyebilecek bazı değişkenler incelendi. Bu çalışmanın yeni nesilleri daha iyi yetiştirmek adına, eğitimin vazgeçilmez parçası olan öğretmenlerimize faydalı olmasını umuyorum.

Bu tezi hazırlamamda emeğini, eşsiz tecrübelerini ve değerli zamanını hiçbir şekilde esirgemeyen saygıdeğer danışmanım Yrd. Doç. Dr. Perihan ŞARA HÜRSOY'a teşekkür ederim.

Değerli anneme bana vermiş olduğu destekten ve canım oğluma benim için göstermiş olduğu özveriden dolayı teşekkürü borç bilirim.

Ceyda GÜNEŞ

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ceyda GÜNEŞ

Doğum Yeri ve Tarihi : BANAZ 03/01/1982

Lisans Öğretimi : Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü, Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar :

06/09/2005 Muş Hasköy Karakütük İlköğretim Okulu-Sınıf Öğretmenliği

11/09/2008 Sivas Yıldızeli Kümbet İlköğretim Okulu-Sınıf Öğretmenliği

05/08/2010 Sivas Yıldızeli İMKB Cumhuriyet İlköğretim Okulu-Sınıf Öğretmenliği

17/09/2014 Afyon Hocalar Çalca Şehit Mustafa Hakan Kacar İlkokulu-Sınıf Öğretmenliği

19/09/2016 Afyon Hocalar Halk Eğitimi Merkezi-Müdür Yardımcılığı

24/03/2017 Afyon Sinan Paşa Tınaztepe Zafer İlkokulu-Sınıf Öğretmenliği

İletişim

e-posta adresi : ceyda.gunes.gunes@gmail.com

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	iii
ABSTACT.....	v
JURİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
ÖZGEÇMİŞ.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
1. BÖLÜM	1
1.1. Giriş	1
1.2. Problem Durumu	1
1.3. Sosyal Beceri	3
1.4. Sosyal Becerileri Değerlendirme	4
1.5. İlkokul Çağına Genel Bir Bakış	7
1.5.1. İlkokul Çağı Çocuğunun Zihinsel Gelişim Özellikleri ...	7
1.5.2. İlkokul Çağı Çocuğunun Sosyal Gelişim Özellikleri	8
1.5.2.1. Benlik Kavramı	9
1.5.2.2. Benlik Saygısı	10
1.5.3. Okul Çağında Arkadaş İlişkileri	12
1.6. Ana Baba Tutumları	12
1.7. Ödül ve Ceza	14
1.8. Sevgi ve Saygı	16
1.9. Araştırmanın Amacı	17
1.10. Araştırmanın Önemi	17
1.11. Problem Cümlesi	18
1.12. Alt Problemler	18
1.13. Sayılılar	18

1.14. Sınırlılıklar	19
1.15. Kısaltmalar	19
2. BÖLÜM : İLGİLİ YAYIN VE AŞTIRMALAR	20
2.1. Sosyal Becerilerle İlgili Yurt İçi Yayın ve Araştırmalar.....	20
2.2. Sosyal Becerilerle İlgili Yayınlanmış Yurt Dışı Yayınlar	35
3. BÖLÜM: YÖNTEM	39
3.1. Araştırma Modeli	39
3.2. Evren ve Örneklem	39
3.3. Veri Toplama Aracı	40
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	40
3.3.2. Sosyal Beceri Ölçeği	40
3.4. Veri Toplama Süreci	41
3.5. Verilerin Analizi	41
4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	42
4.1. Araştırmaya Yönelik Betimleyinci İstatistiksel Bilgiler.....	42
4.2. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	44
4.3. İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	44
4.4. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	45
4.5. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	46
4.6. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	47
4.7. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	47
4.8. Yedinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	48
4.9. Sekizinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	49
4.10. Dokuzuncu Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	51
4.11. Onuncu Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	51
4.12. On Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	53
4.13. On İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	55

4.14. On Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar	56
5. BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	58
5.1. Sonuçlar ve Tartışma	58
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	58
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	59
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	59
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	59
5.1.5. Beşinci Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	60
5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	60
5.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	60
5.1.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	60
5.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	61
5.1.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	61
5.1.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma ...	61
5.1.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	62
5.1.13. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma...	63
5.2. ÖNERİLER	64
KAYNAKÇA	65
EKLER	72

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Sosyal Beceri Ölçeği Minimum, Maksimum, Ortalama, Standart Sapma, Varyans, Kurtosis, Skewness, Anlamlılık Düzeyi	42
Tablo 2. Sosyal Beceri Ölçeğinin Toplam Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler	43
Tablo 3. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları	44
Tablo 4. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Şehir veya Köyde Öğrenim Görme Durumlarına Göre t-testi Sonuçları.....	45
Tablo 5. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları	46
Tablo 6. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları	46
Tablo 7. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri, ANOVA Testi Sonuçları	47
Tablo 8. Sosyal Beceri Ölçeğine Ait Doğum Sırasına Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri ve ANOVA Testi Sonuçları	48
Tablo 9. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının, Öğrencilerin Evde Birlikte Yaşadığı Kişiler Tarafından Sevilme Algılarına Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları	48
Tablo 10. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Evde Birlikte Yaşadığı Kişiler Tarafından Sevilme Algılarına Göre Sheffe Testi Sonuçları.....	49
Tablo 11. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Sınıf Öğretmeni Tarafından Sevilme Algısına Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANAOVA Testi Sonuçları.....	50
Tablo 12. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Sınıf Öğretmeni Tarafından Sevilme Algılarına Göre Sheffe Testi Sonuçları.....	50
Tablo 13. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Okulda Sosyal Etkinliklere Katılma Durumuna Göre t-testi Sonuçları	51

Tablo 14. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Günlük Televizyon İzleme Sürelerine Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları.....	52
Tablo 15. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Günlük Televizyon İzleme Sürelerine Göre Scheffe Testi Sonuçları.....	52
Tablo 16. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Günlük İnternet veya Bilgisayar Kullanma Sürelerine Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları.....	54
Tablo 17. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Günlük İnternet veya Bilgisayar Kullanma Sürelerine Göre Scheffe Testi Sonuçları.....	55
Tablo 18. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Evde veya Okulda Olumlu Davranışlarda Bulduğunda Ödüllendirilme Durumuna Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları.....	55
Tablo 19. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Evde veya Okulda Olumlu Davranışlarda Bulduğunda Ödüllendirilme Durumuna Göre Scheffe Testi Sonuçları	55
Tablo 20. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Müzik, Görsel Sanatlar, Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi Başarı Durumlarına Göre Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları.....	56

1. BÖLÜM

1.1. Giriş

Sosyal beceriler çevre ile olumlu etkileşimi destekleyen davranışlar olarak adlandırılmaktadır. Bu beceriler içerisinde başkalarının duygularını anlama, grup etkinliklerinde yer alma, cömertlik, yardımseverlik, başkalarıyla iletişimde bulunma, müzakere etme, problem çözme becerileri vb. yer almaktadır (MEB, 2017).

Sosyal beceriler, kişinin bulunduğu sosyal ortamlar içinde olumlu sosyal davranışlarda bulunmasını sağlayan davranışlardır (Durualp ve Aral, 2011).

Sosyal beceri kazanma, grup tarafından kabul edilmeye yol açan bir süreçtir. Bu süreç, sosyal gelişimin ve sosyal kabulün mümkün olmasında önemli rol oynamaktadır. Sosyal beceri kazanma, bireysel olarak olumlu sosyal ilişkiler geliştirme derecesi, yaşam memnuniyeti ve verimliliğin göstergesidir. Bu sebeple sosyal beceri kazanma, üzerinde durulması gereken bir süreç olarak kabul edilir (Serhatlıoğlu, 2012).

Kişinin topluma ve sosyal ilişkilere karşı tepkilerinin şekli, diğerleriyle nasıl iletişim kuracağı, hayatının ilk yıllarındaki öğrenmelerine ve tecrübelerine bağlıdır. Bu tecrübeler de, çocukluk döneminde kişiye verilen imkânlarla, bu imkânları değerlendirebilmek için kişinin sahip olduğu güdülenmeye, öğretmenlerin ve yetişkinlerin kişiye yaptığı rehberliğe bağlıdır. Bu etkenlerin hepsi kişinin sosyal yeterlikleri edinerek sosyal bir insan olmasına, bir grup içindeki yerine ve sosyal gelişimine etki eder (Çubukçu ve Gültekin, 2006).

Bu bölümde, problem durumu, tanımlar, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayılılar, sınırlılıklar ve kısaltmalar yer almaktadır.

1.2. Problem Durumu

Çocukların sağlıklı bir iletişimde bulunamadıkları durumlarda, kişiliklerinde ve davranışlarında sorunlar gözlenebilmektedir. Sağlıklı iletişim kuramayan çocuklar aile yaşantılarında, özellikle kardeş ilişkilerinde yalnız kalabilmektedirler. Aşırı koruyucu tutum içinde olan anne ve babalar tarafından çocukta bağımlılık

gelişebilmekte ve bu da benlik kavramı gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu nedenle çocuk diğerleriyle iletişim kurmakta zorlanabilmekte ve toplumun kabul etmediği birey olma durumuna gelebilmektedir (Avcıoğlu, 2005).

Bireylerin bilişsel becerilerindeki değişimi ve gelişimi kısa bir zamanda görmek mümkündür. Fakat sosyal beceriler, duygu yönetim becerileri ve toplumsal değerler kısa zamanda kazanılan beceriler olmadığından bunları okul öncesinden başlayıp ilköğretimin sekiz yılına yayılan en azından on yıllık bir gelişimsel eğitim programıyla öğrencilere vermek gerekmektedir (Türnüklü, 2004).

Gülay ve Akman'a göre (2009), bireyin sosyal gelişiminin başarılı olabilmesi için kendisiyle de uyumlu olması gerekir. Çocuğun hayatının ilk yıllarında sevgi, saygı ve kabul edilme içinde yetişip ihtiyaçlarının karşılanması çok önemlidir. Kişiler arası sosyal etkileşimler, bireyin sosyal gelişimi ile sosyal becerileri arasında ortak bir yer sağlamaktadır. Sosyal etkileşimler yoluyla kazandırılmış olan sosyal beceriler, bireylerde sosyal gelişimin oluşmasını da sağlamaktadır. Sosyal gelişimi tamamlayan kişiler sosyal becerilere sahip olmakla beraber bu becerileri sık sık kullanacaklardır.

Sosyal becerilerin gelişimi okul öncesinden başlayıp ilkokul ve ortaokul boyunca devam eder ve bu dönemde kazanılan beceriler kişinin bütün hayatı boyunca etkili olur. Bu çalışma hem çocukların sosyal becerilerini ölçmek hem de çocukların sosyal beceri düzeylerini cinsiyet, şehir veya köyde öğrenim görme durumu, anne ve babanın eğitim durumları, kardeş sayısı, doğum sırası, evde birlikte yaşadığı kişiler tarafından sevilme algıları, sınıf öğretmenleri tarafından sevilme algıları, okulda sosyal etkinliklere katılma durumları, günlük televizyon izleme süresi, günlük internet veya bilgisayar kullanma süresi, evde veya okulda olumlu davranışlarda bulunduğu ödüllendirilme durumu ve akademik başarıları açısından incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla öğrencilerin eğitim öğretim hayatının ilk yıllarından başlayarak etkili bir sosyal beceri eğitimi almalarına ışık tutulmak istenmiştir. Çocukların okul yıllarında sosyal becerileri kazanabilmeleri çeşitli faktörlerle ilişkilidir. Bu ilişkileri belirlemek sosyal becerileri çocuklara kazandırmada ve sosyal becerilerin ne derece kazandırıldığını ölçmede yol gösterici olabilir.

1.3. Sosyal Beceri

Yüksel (1998), sosyal beceriyi bireyin kişilerarası ilişkilerinde sosyal bilgiyi alması, çözümlenmesi ve anlamasıyla birlikte uygun tepkilerde bulunması, ayrıca, hedefe yönelik ve sosyal bağlama göre değişen, gözlenebilen veya gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren ve öğrenilebilir davranışlar olarak tanımlamıştır.

Westwood sosyal becerileri, bireylerin diğerleri ile olumlu etkileşimleri başlatmaları ve sürdürmeleri için gerekli olumlu davranış elemanları olduğunu ifade etmiştir (Akt: Akçamete ve Avcıoğlu, 2004).

Cartledge ve Milburn, sosyal becerileri, kişinin diğer insanlarla etkileşimlerinde olumsuz tepkileri önleyen ve olumlu tepkiler vermesine imkân veren, sosyal açıdan uygun karşılanan öğrenilmiş davranışlar olarak tanımlamışlardır (Akt: Akçamete ve Avcıoğlu, 2005).

Çubukçu ve Gültekin (2006), sosyal becerinin, farklı etkileşimlerde kişinin hem kendisinin ve hem de diğerlerinin duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve bu anlayışa uygun olan davranışlar gösterebilme olduğunu söylemişlerdir. Ayrıca Çubukçu ve Gültekin sosyal becerilerin, bir toplumdaki bütün kişilerin sahip olması gereken temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmakla görevli olan ilköğretimin, öğrencilere kazandırması gerektiği temel becerilerden biri olduğunu belirtmişlerdir.

Önalın-Akfırat (2006), sosyal becerilerin tanımını, bireyin toplum içinde diğerleriyle olumlu etkileşimin kurulmasını sağlayan davranışlar ve sosyal yeterliği ise bu davranışların ortaya çıkması ve diğerleri tarafından olumlu değerlendirilmesi şeklinde tanımlamıştır.

Tagay, Baydan ve Voltan-Acar (2010), sosyal becerilerin bireylerin ilişkilerinde önemli bir yere sahip olduğunu ve onay almayı sağlayıcı davranışlar içerdiğini, çevreden etkilenecek öğrenme ile kazanılabildiği ve sosyal yeterlilik kavramının bir parçası olduğunu belirtmişlerdir.

Goleman'a (2015:108-125) göre sosyal becerinin dört ögesi vardır. Birinci öge eşzamanlılık adını taşır. Sosyal becerinin temeli durumundadır. Diğer öğeler eşzamanlılığın üzerine kurulur. Sözsüz düzeyde düzgün bir etkileşim kurmayı içerir. Eşzamanlılık taraflar arasındaki uyumun karşılığıdır. İkinci öge olan benlik sunumu kişinin karşısındakilere istenen izlenimi sunabilmeyi kapsar. Benlik sunumu duyguların dışa vurulmasının kontrol edilmesinin ve gerekirse gizlenmesinin karşılığıdır. Sosyal becerinin üçüncü ögesi nüfuz adını taşır ve nüfuzu etkili

kullanmayı ve duyguları etkili ifade etmeyi içerir. Sosyal becerinin dördüncü ögesi ise ilgi adını taşır ve diğerlerinin ihtiyaçlarını önemsemeyi, yardımseverliği, merhametli ve şefkatli davranmayı içerir.

Bütün bu sosyal beceri tanımlarından yola çıkarak, sosyal beceriler için, “bir insanın çevresindeki diğer insanlarla olumlu sonuçlar doğuracak şekilde iletişim kurmasına yardımcı olan davranışlardır” diyebiliriz.

1.4. Sosyal Becerileri Değerlendirme

Bacanlı (2014:67-68), sosyal becerinin ve becerilerin ölçülmesi için kullanılan çeşitli teknik ve ölçekleri aşağıdaki gibi sıralamıştır:

1. Davranışsal görüşme:

Bu sosyal beceri ölçme yöntemi daha çok sosyal fobi için uygulanmaktadır. Bireyle yüz yüze yapılan görüşmedir. Bu şekilde kişinin geçmişi hakkında bilgi edinilir. Bu yöntem klinik yöntem veya vaka incelemesi de denilmektedir.

2. Kendini rapor ölçümleri:

Bu sosyal beceri ölçme yönteminde kişi kendini rapor eder. Yaygın olarak kullanılan tekniktir. Uygulaması, cevaplandırması ve değerlendirmesi kolay olduğu için yaygın olarak kullanılan bir tekniktir.

3. Davranışsal gözlem:

Bu yöntem çeşitli ortam ve durumlarda kişiyi gözleyebilen uzman, öğretmen, ana baba gibi kişilerce kişi hakkındaki rapor ve yargılarından oluşur. Çoğunlukla yapılandırılmış rol testleri bu grupta bulunur. Kişi önceden yapılandırılmış durum içinde davranışları uzmanlar tarafından gözlenir. Bu yöntem çoğunlukla sosyal anksiyete ve sosyal fobi için uygulanır.

4. Diğer teknikler:

Bu grupta herhangi bir gruba dâhil edilemeyen teknikler vardır. Kişinin sosyal çevresine bakılarak sosyal becerisi hakkında bire yargıya varma amacı olan sosyometri tekniği örnek olarak verilebilir.

Akçamete ve Avcıoğlu (2005:61-77) “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği” geliştirmişlerdir. Bu ölçekte 12 tane sosyal beceriyi aşağıdaki gibi açıklamışlardır:

a. Temel Sosyal Beceriler:

Bu başlık altındaki beceriler 13 alt beceriden meydana gelmektedir. Bu beceriler, temel becerilerdir ve karşılıklı etkileşimin daha ileri seviyede gelişmesi

için önemli bir yere sahiptirler. Daha zor becerilerin öğrenilebilmesi için öncelikle bu temel sosyal becerilerin öğrenilmesi gerekir. Gözlem yapabilme, göz ilişkisi kurabilme, duruş biçimi ve mesafeyi ayarlayabilme, uygun mimik ve jest kullanabilme, başkalarına uygun şekilde dokunabilme, söylenenleri akılda tutabilme, kıyafet temizliğine dikkat etme ve paylaşma gibi beceriler temel sosyal beceriler olarak değerlendirilmektedir.

b. Temel Konuşma Becerileri:

Temel konuşma becerileri dört alt beceriden oluşmaktadır. Bu beceriler, bireyler arası etkileşimin başlaması ve sürdürülmesinde başlangıç oluşturan becerileri içermektedir. Kişinin konuşmayı başlatması, konuşmayı sürdürmesi, konuşmayı bitirmesi, konuşmayı bitirdikten sonra yeniden başlatması, bu grupta bulunmaktadır.

c. İleri Konuşma Becerileri:

İleri konuşma becerileri kişiler arası etkileşimin başlamasını ve sürdürülmesini sağlayan becerilerdir. Kişinin konuşmak için diğerlerinin sözlerini tamamlamasını beklemesi, kendi konuşmasını sürdürmesi, sesin şiddetini, tonunu ve akıcılığını ayarlayabilmesi bu bölümde bulunmaktadır.

d. İlişkiyi Başlatma Becerileri:

Bu beceriler, kişilerarası etkileşimin başlamasında önemlidir. Bireyin tanıdığı kişileri başkalarına tanıtmaları, tanıdığı kişilerle karşılaşınca gülümsemesi, tanıdığı kişilerle karşılaşınca selam vermesi (sözlü ya da başıyla) bu bölümde bulunmaktadır.

e. İlişkiyi Sürdürme Becerileri:

İlişkiyi sürdürme becerileri, kişilerarası etkileşimin sürdürülmesinde önemlidir. Kişinin diğer insanlardan farklı olan düşüncelerini söylemesi, ihtiyaç duyduğunda diğerlerinden yardım istemesi, yardıma gereksinimi olanlar yardım istemeden onlara yardım etmeyi teklif etmesi, ihtiyaç hissettiğinde izin istemesi, kendisine yardım edildiği zaman teşekkür etmesi, birine zarar verdiği zaman özür dilemesi ve bir şey isterken lütfen sözcüğünü kullanması bu bölümde bulunmaktadır.

f. Grupla İş Yapama Becerileri:

Grupla iş yapama becerileri, kişilerin grup içinde yapılan iş bölümüne uyarak üstlendiği sorumlulukları yerine getirmelerinde önemlidir. Kişinin bir gruba katılmak için grup üyelerinden izin alması, grup faaliyetlerine katılması, grupta iş bölümüne uyması, grupta sorumluluğunu yerine getirmesi, sınıf arkadaşlarına oyun oynamayı

teklif etmesi, oynanmakta olan oyuna katılmayı teklif etmesi ve akranlarına yeni oyunlar oynamayı teklif etmesi bu bölümde bulunmaktadır.

g. Duygusal Beceriler:

Duygusal beceriler, kişilerin sosyal davranışları üzerindeki duygu ve düşüncelerinin etkisini anlamalarında önemlidir. Kişinin diğerleriyle ilgili olumlu ve olumsuz duygularını ifade etmesi, diğerlerinin kendisine karşı neler hissettiğini ifade etmesi, gerektiği zaman kendisi ile ilgili olumlu ifadeler kullanması ve akranları bir işi başardığında onları takdir edici sözler söylemesi bu grupta bulunmaktadır.

h. Kendini Kontrol Etme Becerileri:

Kendini kontrol etme becerileri, kişinin sosyal davranışlarında kendini kontrol etmesi açısından önemlidir. Kişinin karşısındaki bir insanın duygu durumuna göre uygun tepki vermesi, aşırı sevinç, üzüntü, öfke, korku, gibi duygularını uygun olarak göstermesi, öfkesini diğerlerine zarar vermeden ortaya koyması, diğerlerini rahatsız etmekten kaçınması, diğerleriyle arasında olan problemlerini kavgasız bir şekilde çözmesi bu grupta bulunmaktadır.

1. Saldırgan Davranışlarla Başa Çıkma Becerileri:

Saldırgan davranışlarla başa çıkma becerileri kişinin sosyal ortamda uğradığı saldırgan davranışlarla veya kendi tarafından ortaya konulan saldırgan davranışlarla başa çıkmasında önemli olan becerilerdir. Başkaları tarafından kişinin kendisinin istemediği bir şeyi yapması istendiğinde kişinin hayır demesi, kişi kendisine yapılmasını istemediği bir davranışla karşılaştığı zaman karşısındakine söylemesi, suçlamalar karşısında kendisini savunması ve kendiyle alay edildiği zaman duymazlıktan gelmesi bu grupta bulunmaktadır.

i. Sonuçları Kabul Etme Becerileri:

Sonuçları kabul etme becerileri, kişinin sosyal ortamda karşılarına çıkabilecek çeşitli sonuçları kabul etmesinde önemlidir. Kişinin başarısızlıkları sakince karşılaması, kızmadan sonuçları kabul etmesi ve uygun olmayan davranışların sonuçlarını kabul etmesi bu grupta bulunmaktadır.

j. Yönerge Verme Becerileri:

Yönerge verme becerileri kişilerin sosyal ortamda karşılıklı olarak yönerge vermelerinde ve verilen yönergelere uymalarında önemlidir. Kişinin gerektiğinde soru sorması, kendisine soru sorulduğunda cevap vermesi ve gerektiğinde başkalarına verilen sözel yönergelere uyması bu grupta bulunmaktadır.

k. Bilişsel Beceriler:

Bilişsel beceriler, kişinin daha üretken sosyal etkileşimlere girebilmesinde önemlidir. Kişinin herhangi bir konuda araştırma yapması ve onun hakkında bilgi edinmesi, kendi yaptıklarını tarafsız olarak gözden geçirip değerlendirmesi, haklı olduğunu düşündüğü bir konuda diğerlerini ikna edinceye kadar savunma yapması, bir problemin çözülmesi için seçenekler üretmesi ve bir problemi çözmesi bu grupta bulunmaktadır.

1.5. İlkokul Çağına Genel Bir Bakış

6-12 yaş gelişim evresinde "son çocukluk" adı verilir. Çocuk bu dönemde ergenliğe geçiş olgunluğu edinmektedir. Çocuk, anlık güdülerini erteleyebilme ve giderek daha gerçekçi olabilme becerisi kazanmaya başlar. Temel eğitimin ilk yılları çocuğun somut düşünme, son birkaç yılı da soyut düşünme dönemindedir. Çocuk, daha soyut olan; soyut deyişleri, sayısal simgeleri, genel kuralları ve temel mantık kavramlarını anlamaya başlar (Yavuzer, 2000:13). İlköğretim yıllarının birinci kademesini kapsayan bu dönemde çocukta düşünme becerisi, somut özellikler gösterir. Bu dönem çocuğu duyu organlarıyla algıladığı durumlar içinde düşünüp akıl yürütebilmektedir ve bu dönem çocuğunda sosyalleşmeyle başarı arzusu ön plandadır (Aydın, 2009:42).

İlkokul çağı döneminde, çocuk ana-baba ile özdeşim kurar. Bununla birlikte öğretmen ve arkadaş gibi diğer insanlarla kurduğu özdeşimler de önem kazanmaktadır. Çocuğun ana-babası tarafından kendine aktarılan değer ve kurallar yanında kendi kendisinin edindiği, benimsediği ve anladığı değer ve kurallar da önemli hale gelmeye başlar. Bunun için bu dönem çocuğunun ilişki kurduğu insanlar, özellikle de öğretmen ve oyun arkadaşları, özel önem taşır. Çocuk, kim olduğunu keşfederek bireysel kimliğini oluşturur. Çocukta bulunan benlik kavramı onun özelliklerini, yeteneklerini ve koşullarını içerir kişisel bir değerlendirme durumudur. Çocuklar çoğunlukla kendilerini buldukları durumdan daha yüce ya da daha aşağı görme eğilimindedirler. Çocuk, farklı deneyimler kazanarak, ayrıca başkalarıyla ve fiziksel çevreyle etkileşime girerek benlik imgelerine zenginlik katar. Bu evredeki çocuklar artık, özel bir öğrenme durumundan yola çıkıp farklı ve genel durumlar için yorum yapabilirler (Yavuzer, 2000:13-14).

1.5.1. İlkokul Çağı Çocuğunun Zihinsel Gelişim Özellikleri

Okul çağı yaşları 5-12 olarak ele alınabilir. Çocuğun bilişsel gelişiminde temel değişiklikler oluşur. Örneğin kitlenin değişmezliği, sınıflandırma, cinsiyet rolleri, düş ve gerçek ayrımı gibi konularda oldukça ilerleme kaydederler. Çocuklar bu dönemde olaylara diğer insanların bakış açısından bakmaya başlarlar (Küçükkaragöz, 2009:96).

Çocuğun somut düşünceye geçişinde ilkokul dönemindeki eğitim ve öğretim etkinlikleri kolaylık sağlamaktadır. Somut düşünce; kişinin duyu organlarıyla algılayabildiği, eşya ve olaylarla ilgili çok boyutlu mantıksal bir düşünme biçimidir. Çocuk bu dönemde, somut bilgileri düzenli ve mantıklı olarak işleyebilir ve duyu organlarıyla algıladığı nesne ve olaylara ilişkin fikir yürütebilir. Somut düşünme evresinde çocukta mantıksal düşünme biçiminin yanında, sayı, mekân, zaman, boyut, uzaklık, hacim, kavramları oluşmaya başlar. Bu dönem çocuğundaki somut düşünmenin en önemli özelliklerinden biri gruplama yeteneğinin olmasıdır. Sınıflama, sıralama, serileme, değişmezlik, sayı ve mekân kavramları gruplama kavramının içinde bulunur. Bu dönemin sonuna doğru çocuğun zihinsel süreçlerinde değişiklikler olur. Çocuk artık, soyut düşünme dediğimiz, eşya ve olaylara, görünmeyen taraflarını da içine alan bir düşünme şekliyle bakabilir. Soyut düşünme 11 yaşlarında başlar. Çocuk soyut düşünme evresinde genel kurallar bağlamında düşünebilir. Soyut düşünme için atasözleri iyi bir örnektir, çünkü atasözleri içindeki kelimelerin gerçek anlamlarından ziyade daha genel bir yorum içerir. Çocuk, soyut düşünme evresinde, nesnelere ve olayları görmeden bunlar hakkında fikir yürütebilir ve nesnelere ve olaylar hakkında kavram geliştirebilir. Bu dönemde çocuk, kendi düşüncelerini eleştirme ve bunların üzerinde düşünme becerisini geliştirir. İlkokulun son yıllarında çocuk, bir davranışın ardında çeşitli nedenlerin veya açıklamaların olabileceğini fark eder. Çocuk, diğer insanların farklı algıları ve duygusal tepkileri olabileceğini bu dönemde anlamaya başlar ve kendi görüşünün olabilecek tek görüş olduğu varsayımından uzaklaşırlar (Yavuzer, 2000:15-17).

Özetle, bir çocuk, deneyimlerini sürekli bir bütünlük içinde organize edebildiği, tecrübelerine akılcı bir anlam verebildiği sınıflamalar ve yeniden düzenlemeler yapabildiği, bu sınıflamalar ve düzenlemelerdeki korunumu, işlemleri tersine dönüştürebildiği, bir olayı aynı anda farklı boyutlardan düşünebildiği zaman, onun somut işlemler döneminde iş gördüğü söylenebilir (Charles, 1999:13).

1.5.2. İlkokul Çağı Çocuğunun Sosyal Gelişim Özellikleri

Bacanlı'nın McClellan ve Katz'dan aktardığına göre (2014:76-78) okulöncesi ve ilkokulun ilk sınıfları için çocukların sosyal özellikleri; bireysel özellikler, sosyal beceri özellikleri ve akran ilişkileri özellikleri olmak üzere üç grupta aşağıdaki gibi ele alınmıştır:

a. Bireysel özellikler

Bu yaş grubunda çocuklar genellikle neşelidir, öğretmenine ve yetişkinlere aşırı bağımlı değildir, çoğunlukla derse karşı ilgili ve isteklidir, çoğu zaman kendisini uygun şekilde savunur veya saldırılara uygun şekilde tepki gösterir ve diğerlerinin duygularını anlayabilme becerisi sergiler. Bu yaş grubu çocukları bir veya iki akranıyla olumlu ilişki kurar ve onlara gerçekten değer verir, bu akranlarının yokluğunda onları özler. Mizah yeteneği gösterir. Çocuk, sürekli veya kalıcı olarak yalnız görünmez.

b. Sosyal Beceri Özellikleri

Bu yaş grubu çocukları diğerlerine olumlu bir şekilde yaklaşır. İsteklerini ve ihtiyaçlarını açık olarak ifade eder, davranışları ve durumu hakkında mantıklı açıklamalar yapar, haklarını ve ihtiyaçlarını uygun şekilde ortaya koyar, kabadayı havasında olanlardan çabucak korkmaz, engellenmeye verdiği tepkisini ve öfkesini etkili bir şekilde, diğer insanlara veya çevresindeki eşyalara zarar vermeden ortaya koyar. Oyun ve çalışmalardaki gruplara katılır, konuyla ilgili süre giden tartışmalara girer, süre giden etkinliklere uygun şekilde katılır. Konuşma, oyun, vb. durumlarda sırasını kolay olarak alır ve kullanır, diğerlerine ilgi gösterir, diğerleriyle uygun bilgi alışverişinde bulunur ve gerektiğinde bilgi ister, diğerleriyle uygun olarak uzlaşır ve arayı bulur. Üzerine uygun olmayan durumlarla dikkat çekmez, kendinden farklı olan akran ve yetişkinleri kabul eder ve onlarla birlikte olmaktan mutluluk duyar. Oyun ve işte sürüp giden gruplara katılım sağlar, diğer çocuklarla gülümseme, başını sallama, vb. mimik ve hareketlerle sözsüz iletişimde bulunur.

c. Akran İlişkileri Özellikleri

Bu dönemde çocuk, çoğunlukla diğer çocuklar tarafından ihmal edilmiş veya reddedilmiş değil, kabul edilmiş bir bireydir. Bazı zamanlarda oyun, arkadaşlık ve çalışma esnasında onlara katılması için diğer çocuklar tarafından davet edilir.

1.5.2.1. Benlik Kavramı

Bir kişinin kendini algılama şekline, kim ve ne olduğu ile kimliği hakkındaki düşüncesine benlik kavramı denir. Diğer bir deyişle, benlik kavramı, bireyin kendisine dair duygu ve düşünceleri ve kendisi için önemli olan durumlarda başarılı olma yetisidir. Benlik kavramını, yalnızca çocuğun kendi algıları ve beklentileri değil, yaşamındaki diğer önemli insanlar olan, ana-baba, öğretmenler ve arkadaşlarının vb. bu birey hakkındaki düşünceleri ve ona karşı olan davranışları da etkiler (Yavuzer, 2000:17).

1.5.2.2. Benlik Saygısı

Kişinin gerçekte ne olduğu ile ne olmak istediği arasındaki farka ilişkin duygularına ve bir birey olarak değerler konusunda edindiği kanıya benlik saygısı denir. Kişinin kendi benliğini beğenmesi, onaylaması ve kendi benliğinden hoşnut olması durumudur. Son çocukluk evresinde çocuğun, okulda başarılı olma ve akranlarıyla iyi bir iletişim kurma gibi aile ortamı dışında, kendisi hakkında olumlu bir algıya ihtiyacı vardır. Çocuklar genelde, kendini başarılı hissettirecek, başarısız olduğunda kendisi hakkında olumlu düşünmeyi sürdürebilmesine yarayacak etkinlikler ve etkileşimler ararlar. Kendisinde yüksek benlik saygısı olan bir çocuk, kendini gerçekçi hedefleri olan ve bunları hayata geçirebilen yetenekli bir kişi olarak algılar, başarılarını büyük ölçüde kendi emeği ve becerisi olarak görür ve kendi kontrol duygusunu hisseder, başarısızlığa uğradığı zaman daha iyisini yapabilmek için kendini motive eder, değişiklikler yapmaya ve daha çok çalışmaya ihtiyaç duyduğunun farkına varır, hatalarını kabul ederek, diğer insanları suçlama yoluna gitmez. Benlik saygısı düşük olan bir çocuğun ise okulda ve hayatının geri kalanında kendine koyduğu başarı hedefleri kapasitesinin daha altında olacaktır (Yavuzer, 2000:17-21).

6-12 yaş aralığındaki çocukların dikkatlerini oyundan çok akademik ve sosyal konular çeker. Bu dönemde çocuklar, sosyal ve akademik durumlarını arkadaşlarının durumlarıyla karşılaştırıp doyum sağlamak isterler. Bu dönmen aynı zamanda ilköğretim yıllarıdır, çocuğun başarılı olma gereksinimini karşılayabilmelerinde hem anne-babaların hem de öğretmenlerin önemi büyüktür. Çocukta, öğrenebildiği ve başarabildiği kadar da olsa çevresindekiler tarafından takdir edilmek ihtiyacı vardır. Bu yaşlarda çocuklardan yapabileceklerinden daha fazla başarı istemek, onların yeteneklerinin gelişimi açısından engelleyici bir unsurdur. Çocuklara yetenekleri

kadar sorumluluk verip onları cesaretlendirmek ve bu şekilde kendilerini başarılı olarak algılamalarına yardımcı olmak, bu dönemde meydana gelebilecek temel karmaşanın kolay bir şekilde çözümlenmesi için, ana-babalara ve öğretmenlere düşen önemli bir sorumluluktur. Bazı yetişkinlerin çocukların yaptıklarını beğenmemesi ve onlardan aşırı derecede başarı beklemesi ya da sürekli olarak diğer başarılı çocuklarla kıyaslaması, çocuklarda bu dönemde olması gereken temel gelişim görevi olan başarılı olmak duygusunu kazanmalarını tehlikeye düşürmektedir. Böyle bir ortam çocuğun kişilik yapısını olumsuz etkileyerek, başarılı olma yerine aşağılık ve yetersizlik duygularının egemen olmasına neden olur (Can, 2009:132).

Öğretmenler ve ebeveynler okul çağı çocuklarının kişiliğini şekillendirmede ve hangi duygunun gelişeceğinde belirleyici etki gösterirler. Çocuklar arasında bireysel farklılıklar olduğunu öğretmenler ve ebeveynler unutmamalıdır. Öğrencinin başarısızlığı etiketlenmemeli ve vurgulanmamalıdır. Öğrenci yetersizlik ve başarısızlık gösterdiğinde başarı gösterebileceği alanlara yönlendirilmelidir. Çocuğun göstermiş olduğu küçük başarılar pekiştirilmelidir. Çocuk daha üst başarılar için desteklenmelidir. Ancak kendi gelişim düzeyinin çok üstündeki beklentiler çocukta kolayca yetersizlik hissine dönüşebilir (Arı, 2010:103).

Sigmund Freud, çocukların bu dönemine cinsellik açısından yorum getirmiş, bu döneme latent-örtülü dönem demiştir. Eric Erikson, bu dönemi, çalışkanlık duygusunun kazanıldığı evre olarak tanımlamıştır. Bu dönemde hesap, okuma, yazma gibi temel konular öğrenilir. Çocuğa çalışma fırsatı verilmezse çocuk tembelleşir (Asımgil, 2011).

Çocukların sosyal dünyası okula başlamalarıyla beraber çok genişler. Çocuk üzerinde anne babanın etkisi azalırken öğretmen ve akranlarının etkisi artar (Arı, 2010:102). Çocuğun okul çağı, anneye bağımlılığın zayıflayıp, dış dünyaya açıldığı bir süreçtir. 6-12 yaş arası dönemde dikkat çekici değişiklikler olur. Çocukta zaman kavramı gelişir ve çocuk sorumluluk alacak duruma ulaşır. Çocuk bu dönemde artık sistemli bir eğitime hazırdır, ruhsal ve bedensel olarak bu olgunluğa ulaşmıştır. Yedinci yaş ayırt etme yaşı olarak kabul edilmektedir. Bu dönem (7 yaş) çocuğunun en karakteristik özelliği sebatkâr olmasıdır. Başladığı bir işi tamamlamak gayreti içine girer. Kendisine yönelik beklentileri yüksektir. Yapılan her faaliyette en iyi olmak ister. Çocuk, bir hata yaptığında utanır. 7 ve 8 yaşlarında çocuklar kolay incinirler. Eleştirilmeye karşı çok duyarlıdırlar. Çocuk 9 yaşına geldiği zaman tedirgin ve huzursuz bir döneme girer, kendisiyle çok meşgul olur. Annesi kendisine

seslendiğinde, çocuk, çoğu zaman duymaz ve duymazlıktan gelir ve anne-babasının otoritesine karşı olumsuz tepki verir. Diğer yaşlara göre 9 yaş, bireysel farklılığın en fazla göze çarptığı bir yaştır. Bu yaştaki bazı çocuklar paraya akranlarına göre daha çok düşkünlüdürler. Çocuk 10 yaşına girince 9 yaşındaki gerginlik gider, çocuğa uysallık ve uyumluluk gelir. Bu durum çocuğu hoşgörülü yapar. 10 yaş çocuğunun daha önceki yıllara göre ilgileri çeşitlenmiştir. Bu dönemde çocuk, ailesine daha bağlıdır ve çoğunlukla ailesi ile birlikte yapılacak şeylere katılmayı onaylar (Asımgil, 2011:49-50).

1.5.3. Okul Çağında Arkadaş İlişkileri:

Okul çağındaki çocuk, okul ortamında çeşitli yaş grubunda bulunan çocuklarla karşılaşır. Bir takım kurallar çerçevesinde yaşlarıyla aynı sınıfta bulunur. Teneffüslerde çocuklar aralarında ortak etkinlikler yaparlar. Çocuk sokağa çıkar, mahalle çocuklarıyla oynar. Parka gider ve oradaki çocuklarla yakınlık kurar. Korumacı aile ortamından çıkmış olan çocuk, yalnız olarak başka insanlarla karşılaşmakta ve ilgi kurmaktadır. Çocuk, büyüdükçe insanlarla geçinme becerisi edinir. Çocuğun kazandığı bu beceriler, ileriki yıllarda onun sosyal ilişkilerinin temel taşları niteliğindedir (Asımgil, 2011:50-51).

Sosyal beceriler karmaşık bir yapıya sahiptir ve çocukların akranlarıyla olan sosyal etkileşimleri açısından çok önemlidir. Bazı çocukların sosyal becerilerde yeterince gelişme gösterememesinin sebebi sosyal becerilerin karmaşık oluşudur. Bu durum, çocukların akranları ile etkileşimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Diğer bir deyişle, çocukların akranlarıyla kurduğu etkileşimler daha az ve daha kısa süreli olabilmektedir (Avcıoğlu, 2007).

1.6. Ana Baba Tutumları

Ana-baba tutumları çocukların hem evdeki hem de okuldaki sosyal becerilerini etkilemektedir. Nas (2006:17-69), ana-babalar tarafından çocukların olumsuz değil olumlu taraflarının vurgulanması gerektiğini belirtmiş ve ana-baba tutumlarını 7 başlık altında ele almıştır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

1. Reddedici Tutum:

Anne-baba tarafından reddedilmiş çocuğun kendisi için olumlu görüş geliştirmesi, benlik saygısı kazanması zorlaşır. Annesinden yeterince yakınlık, ilgi görmeyen çocuk daha az meraklı, çevreye karşı daha az ilgili olur. Annenin

çocuğundan hoşnut olması, hoşnut olduğunu sözleri ve davranışlarıyla belli etmesi çocuğun gelişimi açısından oldukça önemli bir etkidir.

2. Yetkinci (mükemmelliyetçi) tutum:

Yetkinci tutuma sahip ana-baba tarafından çocuk kendine özgü, farklı bir birey olarak görülmez, programlamaya kalkışılır ve her etkinliğin saati vardır. Oyun için zaman ayrılrsa bile, bu, sınırlı bir süredir. “çalışma saati” geldiği zaman hemen oyundan çağrılır.

3. Aşırı koruyucu tutum:

Aşırı koruma tutumu, aşırı denetimli ana-babanın davranışdır. Ana-babanın denetimsiz davranışı kadar aşırı denetimli davranışı da yanlış, istenmeyen davranıştır.

4. Tutarsız (karışık) tutum:

Tutarsız tutuma sahip ana-baba, bir davranıştan dolayı çocuğu cezalandırır, çocuk aynı davranışı başka bir gün yaptıysa gülüp geçer. Anne-baba o anki ruhsal durumuna göre davranır. Ana-babanın keyfi yerindeyse çocuğun davranışını hoş görür, sebep ne olursa olsun keyfi yerinde değilse hoş görmez. Cezalandırma, anne ve babanın öfkesini giderme aracıdır. Çocuk kendine verilen cezanın anlamını kavrayamaz, davranışının özünde mi yanlış, yoksa bu davranışı, ana-babanın yorgun ya da sinirli olduğu zamanda yaptığı için mi yanlış olduğunu anlayamaz. Çocuk bir sevilir bir dövülür, şaşkına döner, ana-babanın kendisinden ne istediğini bilemez.

5. İzinci (gevşek, aşırı hoşgörülü) tutum:

Ana-babanın aşırı hoşgörülü olma durumundan kaynaklanır.

6. Otoriter tutum:

Kuralları ana-baba koyar, çocuğa düşen, bu kurallara koşulsuz, tartışmasız uymaktır. Çocuk, yetişkinin buyruklarını hemen, geciktirmeden yerine getirmek zorundadır. Çocuğun nedenini kavrayamadığı yasaklar konur. Anne-baba açısından çocuğun eleştirel düşünme gücünün gelişmesi hiç önemli değildir; düşüncesi, otoritenin beklentisi yönünde olmalıdır. Çocuğun özdenetimi, vicdanı geliştirileceği yere dıştan denetimli olması sağlanır.

7. Demokratik tutum:

Demokrasi kuralsızlık olmadığına göre ailede elbette birtakım kurallar konulacaktır ve sınırlamalar yapılacaktır. Ancak, demokratik ailede kurallar çocuğun katılımıyla açıkça belirlenir ve kararlar da birlikte alınır. Demokratik tutuma sahip ailede kurallar ve kararlar, katı ve değişmez değildir, her zaman tartışılmaya açıktır,

geliştirilebilir ve değiştirilebilir. Çocuğun duygularına, düşüncelerine sınır konulmaz. Çocuğun duygusal tepkileri anlayışla karşılanır. Anne-baba tarafında çocuk dinlenir. Çocuğun hem söz hakkı hem itiraz hakkı vardır. Demokratik tutuma sahip anne-baba çocuğun bazı isteklerine karşı çıkarken çocuğa bağırp çağırılmaz, çocuğu aşağılamaz. Anne-baba neden “hayır” dediğini çocuğun anlayacağı biçimde açıklar. Anne-baba kararlıdır, aynı zamanda sakindir, sevecendir çocukla sevgi diliyle konuşur. Anne baba açısından önemli olan çatışma olmaması değil, çatışmanın nasıl çözüleceğidir. Demokratik tutuma sahip ailede biri kazanıp biri yitirmez. Anne-baba çocukla diyalog kurar, uzlaşma yolları arar. Çocuğa, isteği kabul edilmese de çocuğun duygularını dışa vurulmasına izin verilir. Anne-baba tarafından empati kurularak dinlenen çocuk dinginleşir, sevilip sayıldığını anlar. Bu tutum çocuğun özgüven kazanmasına, sağlam bir kişilik geliştirmesine, şiddete başvurmadan bir sorunun nasıl çözüleceğini öğrenmesine, diğer insanlarla da sağlıklı iletişim kurmasına büyük katkı sağlar.

1.7. Ödül ve Ceza

Çocuğun kurallara karşı çıkışlarına aldırılmamak, bağırmalarını duymazdan gelmek, disiplinde temel ilkedir. Ancak, olumlu davranışı ödüllendirilirse, çocuğa cesaret gelir, istenmeyen davranışı gittikçe daha az yaparak tamamen terk edebilir. Çocuğun küçük başarısızlıklarını, yetersizliklerini fazla büyütmemek, olumlu eylemlerinde ilerlemesinin dikkatle izlendiğini de ona fark ettirmemek gerekir (Asımgil, 2011:161).

Bireye istenilen davranışları yaptırmak için uygulanan özendiricilere, ayrıca birey istendik bir davranış yaptığında, bu davranışın kalıcı hale gelmesini sağlayan pekiştiricilere ödül denilir. Ödül verme, bu açıdan bakıldığında, istendik davranışlar oluşturmak için kişide haz oluşturacak özendiricileri ve pekiştireçleri kişiye uygulamadır. Özendiriciler ve pekiştireçler, kişiye haz veren tüm uyarıları ve güdüleyicileri içerir. Kişinin övülmesi, bir güdüsünün doyurulması, amaca ulaşması, başarılı olması, göze girmesi, beğenilmesi, sevilmesi, okşanması, maddi bir olanağa kavuşması, bir yarar sağlaması gibi tüm durumlar, kişiye haz verdiği ölçüde ödül olmaktadır (Başaran, 1992:235).

İnsanoğlu/kızı başkalarını denetlemek, yönetmek, yönlendirmek ve değiştirmek için cezadan sonra ödülü keşfetti. Bütün canlılar acıdan kaçarken hazza yaklaşıp. Ödül de haz verir (Nas, 2006:236).

Bazı çocuklar kendinin onanmasından ve övülmesinden daha fazlasına gereksinim duyarlar. Ödül verme özellikle beklediğiniz belirgin olan, olumlu davranış hedeflerini net olarak tanımladığınız zaman son çocukluk döneminde etkili olmaktadır (Yavuzer, 2000:71).

Ceza, bireye, istenilmeyen davranıştan alıkoymak için uygulanan önleyicileri ve istenilmeyen bir davranış yapıldıktan sonra, bu davranışın yinelenmemesi için konulan yasaklayıcıları içerir. Bu açıdan ceza verme, istenilmeyen davranışları yaptırmamak için, bireyde elem oluşturacak önleyiciler ve yasaklayıcılarıdır. Önleyiciler ve yasaklayıcılar, bireyde elem oluşturan tüm uyaranları ve güdüleyicileri kapsar. Çocuğun yerilmesi, bir güdüsünün doyurulmaması, amaca ulaşmasının engellenmesi, başarısız kılınması, sevilmemesi, beğenilmemesi, gözden düşürülmesi, fiziksel bir acı çektirilmesi, maddi bir olanaktan yoksun bırakılması, vb. bütün durumlar çocuğa elem verdiği ölçüde ceza olmaktadır (Başaran, 1992:235-236).

İnsanoğlu/kızı başkalarını denetlemek, yönetmek, yönlendirmek ve değiştirmek için ilk olarak cezayı keşfetti. Ceza acı verir ve tüm canlılar acıdan kaçır. Çocuk cezayı hak etmez, çünkü onun yaşantıları sınırlı ve deneyimleri az. Çocuk elbette yanlışlar yapacak ve yaptığı yanlışlardan bir şeyler öğrenecek. Ceza korkusu çocuğun merakını köreltebilir (Nas, 2006:227).

Ceza ve sonuçları, çocuğun yaşına ve davranışına uygun olmalıdır. Cezanın ölçüsü aşırıya kaçmamalıdır. Gelecek olan bir problemi azaltmak amacıyla cezanın (ödülde olduğu gibi) davranıştan hemen sonra verilmesi gerekir. Çocuğa verilecek olan ceza, çok uzun bir süre sonra değil de o gün veya ertesi gün olması gerekir. Etkili bir disiplin ve ödüllendirme için ana-babalar anlaşma içinde olmalıdır (Yavuzer, 2000:69).

Ceza, başvurulabilecek en son yöntemdir. Ceza korkusuyla bir davranışı yapmaktan alıkonulmak yerine sevdiği ebeveynini üzmemek için o davranışı yapmamak asıl önemli olandır. Diğer bir ifadeyle dıştan gelen baskı yerine içten gelen sevgi etkin faktör olmalıdır. Çocuk ana-babanın arkadaş rolünde olmasına gereksinim duymaz. Çocuğun gereksinim duyduğu ana-babanın, ana-baba rolünde olmasıdır. Çocuklar sevmeye ve seilmeye ihtiyaç duyar. Çocuğun kişiliği değil yanlış davranışı eleştiri konusu olmalıdır. Bu nedenle yalnızca belirli bir davranış üzerinde durulmalı ve sadece yanlış davranışları cezalandırmalıdır. Yetişkinler bunu yaparken çocuğun utanmasına, kendini beceriksiz hissetmesine ve kendisinin

sevilmeyi hak etmediğini düşünmesine neden olabilecek bir biçimde onu suçlamamalıdır ya da eleştirmemelidir (Yavuzer, 2000:73).

Somut işlemler döneminde çocuk, nadiren kendi yanlış davranışının sonucu olarak ortaya çıkan cezayı kabul eder. O hala cezayı başkalarının yaptığı yanlışların bir sonucu olarak görmeye devam eder. Ancak, bu dönemde çocuk, disiplinle ilgili faaliyetlerde uygulanan kuralların tam adaletli olmasında ısrar eder. O, tutarsız cezaları büyük bir haksızlık olarak görür ve küçük bir suç için grubun cezalandırılmasına şiddetle karşı çıkar (Charles, 1999:17-18).

1.8. Sevgi ve Saygı

Bir çocuğun en önemli ruhsal (psikolojik) gereksinimleri şunlardır:

1. Saygı duyulma ve sevilme
2. Beğenilip onanma
3. Olduğu gibi kabul edilme
4. Başarı tadı tatma
5. Özgüven (Nas, 2006:127).

Çocuğun temel gereksinimlerinin içinde fizyolojik olanlardan başka sevgi, güven ve etkinlikte bulunma gereksinimleri de vardır. Çocukta pek çok sorun, yetersizlik ve olumsuz tutum, sevgi eksikliği durumunda ortaya çıkabilmektedir. Çocuk, kendi sorumluluklarını yüklenen bir kişilik geliştirebilmesi için küçük yaşlardan itibaren köklü bir sevecenlik ve iyilik duygusu kazanmış olmalıdır. Çocuk sevmeyi, sevgi dolu bir bakım ve eğitim görmüşse öğrenebilir (Altınköprü, 2015:178-179).

Anne, çocuğunu daha karnındayken sevmeli ve çocuğunun varlığından sevinç, mutluluk duymalı. Çocuk, sevgiye daha ana karnındayken gereksinim duyar. Ana karnındaki bebek duygusal yönden de annesine bağımlı durumdadır. Annenin bedensel, ruhsal huzursuzluğu bebeği etkilemektedir (Nas, 2006:134).

Anne ve babanın çalışmasından dolayı anneanneye veya babaanneye bırakılan, anaokulu veya kreşe gönderilip akşamdan akşama aile ortamına kavuşmaya çalışan, umdukları ilgiyi ve sevgiyi bulamayan, devamlı evde olmalarına rağmen anne ve babalarından sıcak ilgi ve sevgi görmeyen çocuklar, fiziksel olarak büyüseler de ruhsal açıdan zayıf veya dengesiz yetişirler (Altınköprü, 2015:114).

1.9. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerini cinsiyet, şehir veya köyde öğrenim görme durumu, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, kardeş sayısı, doğum sırası, evde birlikte yaşadığı kişiler tarafından sevilme algıları, sınıf öğretmenleri tarafından sevilme algıları, okulda sosyal etkinliklere katılma durumları, günlük televizyon izleme durumları, günlük internet veya bilgisayar kullanma durumları, evde veya okulda olumlu davranışlarda bulunduğu ödüllendirilme durumları ve akademik başarılarına göre incelemektir.

1.10. Araştırmanın Önemi

İnsan yalnızca fiziksel ihtiyaçlarını karşılayarak hayatını devam ettiremez ve insanlar duygularını, düşüncelerini ve beklentilerini paylaşma gereksinimi içindedirler. Bu gereksinimin etkili bir şekilde gerçekleşebilmesi, kişinin sosyal becerilerinin güçlü olmasıyla doğru orantılıdır. Eğitim ailede başlar, daha sonra aile, okul, çevre üçlüsünün etkileşimiyle devam eder ve hayat boyu sürer. Eğitim bu yönüyle sosyal becerilerin temelini oluşturmaktadır (Samancı ve Diş, 2014).

Bacanlı'ya göre (2014:1), insan sosyal bir canlı olduğundan, bir arada yaşama eğilimi gösterir. Bazı insanlar bir arada yaşama sürecini kolaylıkla gerçekleştirebilirken, bazıları ise bu süreci kolayca gerçekleştiremezler. Bir arada yaşama sürecinin sorunsuz gerçekleştirilebilmesi bakımından sosyal becerilerin erken yaşlarda bireylere kazandırılması gerekmektedir. Bu nedenle sağlıklı sosyal ilişkileri olan bir toplum yetiştirmek için okul yıllarında öğrencilerin sosyal becerilerinin ne düzeyde olduğunu belirlemek önem taşımaktadır.

Sosyal beceri gelişimini sağlamak ancak erken yaşlarda verilen eğitim ile gerçekleşebilir (Durualp ve Aral, 2011).

Birçok çocuk okula, ailesi tarafından duygusal ve sosyal beceri kazandırılarak gelirken, birçok çocuk da kazandırılmadan gelmektedir. Çocuklar, okula evlerinde kendini ve duygularını ifade edebilme, isteklerini söyleyebilme, yoğun duygularla baş edebilme, öfkesini yönetebilme, karşıdakini dinleyebilme, paylaşabilme ve işbirliği yapabilme gibi sosyal becerileri kazanmadan gelebilmektedir. Bu sosyal becerileri ve duygu yönetim becerilerini edinmemek, sınıfta ve okulda kişiler arası çatışmalara ve anlaşmazlıklara sebebiyet verebilmektedir. Çocuklar bu beceri ve yeterlikleri okul ortamında edinmedikleri durumlarda, sosyal hayata ve çalışma

hayatına bu eksikliklerle başlamaktadırlar. Bu nedenle sosyal beceri sorunları çalışılan kurumlara ve tüm sosyal ilişkilere taşınmış olmaktadır (Türnüklü, 2004).

Sonuç olarak, çocukluk dönemi, sosyal becerilerin öğrenilmesi açısından kritik bir dönem olması sebebiyle, sosyal becerilerin temel eğitim süreci içerisinde çocuğa ne derece kazandırıldığını ve hangi değişkenlerden etkilendiğini bilmek ilgili diğer araştırmalara ışık tutabilir.

Sonuç olarak, sosyal beceriler, kişinin kritik dönem olan çocukluk boyunca öğrendiği ve tüm yaşamı boyunca öğrenebilir olması sebebiyle, bu becerilerin temel eğitim süreci içerisinde çocuğa ne derecede kazandırıldığını ve sosyal becerilerin hangi değişkenlerden etkilendiğini bilmek ilgili diğer araştırmalara ışık tutabilir.

1.11. Problem Cümlesi

Bu çalışmanın problemi “4. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin düzeyleri nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

1.12. Alt Problemler

1. Dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri;
 - a) cinsiyete,
 - b) şehir ve köyde öğrenim görme durumuna,
 - c) annenin eğitim durumuna,
 - ç) babanın eğitim durumuna,
 - d) kardeş sayısına,
 - e) doğum sırasına,
 - f) evde birlikte yaşadığı kişiler tarafından sevilme algılarına,
 - g) sınıf öğretmeni tarafından sevilme algılarına,
 - ğ) okulda sosyal etkinliklere katılma durumlarına,
 - h) günlük televizyon izleme süresine,
 - ı) günlük internet veya bilgisayar kullanma süresine,
 - i) evde veya okulda olumlu davranışlarda bulunduğu ödüllendirilme durumuna göre, anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

1.13. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmektedir:

1. Öğrencilerin, veri toplama araçlarına doğru ve samimi cevap verdikleri,
2. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeklerin, ölçmek istenen değişkenleri ölçebildiği, varsayılmıştır.

1.14. Sınırlılıklar

Bu araştırmada sonuçların yorumu ve genellenebilirliği, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Uşak il merkezindeki 4. sınıf öğrencileri ve örnekleme alınan şehir merkezinde 416, köylerde ise 124 öğrenci ile; veri toplama aracı olarak ise, öğrenciler tarafından doldurulan Kişisel Bilgi Formu ve Sosyal Beceri Ölçeği ile sınırlıdır. Ayrıca akademik başarı değişkeni Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Müzik, Görsel Sanatlar, Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersleri ile sınırlı tutulmuştur.

1.15. Kısaltmalar:

n	:	veri sayısı
r	:	korelasyon katsayısı
p	:	anlamlılık düzeyi
\bar{x}	:	aritmetik ortalama
ss	:	standart sapma
sd	:	serbestlik derecesi
f	:	frekans (ANOVA için)
t	:	t değeri (t testi için)
Akt.	:	aktaran
$min.$:	minimum
$maks.$:	maksimum

2. BÖLÜM: İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde sosyal beceriler ile ilgili yurt içi ve yurt dışı yayın ve araştırmalar yer almaktadır.

2.1. Sosyal Becerilerle İlgili Yurt İçi Yayın ve Araştırmalar

Kaf (1999) yaptığı bir araştırmada selam verme, çevreyi koruma ve paylaşma-işbirliği sosyal becerilerinin Hayat Bilgisi Dersi'nde kazandırılmasında yaratıcı drama yöntemi ile geleneksel yöntem arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre Hayat Bilgisi Dersinde selam verme, paylaşma-işbirliği ve çevreyi koruma sosyal becerilerinin kazandırılmasında geleneksel yöntemle göre yaratıcı drama yönteminin etkisi anlamlı bulunmuştur.

Uz Baş (2003) 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okul uyumlarının ve depresyon düzeylerinin bu öğrencilerin sosyal becerileriyle arasında bulunan ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmanın sonucunda öğrencilerin sosyal becerileri ve okul uyumlarının depresyon düzeyleri ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu ortaya konulmuştur. Sosyo-ekonomik düzey değişkeni verileri, düşük sosyo-ekonomik düzeyin, öğrencilerin hem sosyal beceri ve sosyal uyumu hem de depresyon düzeyi için bir risk faktörü olduğunu ortaya çıkarmıştır. Cinsiyet değişkeni verilerine göre, sosyal beceri ve okul uyumu puanları incelendiğinde kız öğrencilerin puanları erkek öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Kardeş sırasının sosyal beceri puanları üzerinde etkili olduğu, ortanca çocukların sosyal beceri puanlarının diğer çocuklara göre anlamlı derecede daha düşük olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin sosyal beceri puanları ile akademik başarıları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Akkuş (2005) yapmış olduğu araştırmada, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini sosyo-ekonomik düzeye göre alt, orta ve üst olarak saptayıp, özsaygı ve denetim odağı ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, kızların olumlu sosyal davranışlarının, erkeklere göre daha yüksek olduğu, erkeklerin olumsuz sosyal davranışlarının kızlara göre daha yüksek olduğu ve öğrencilerin doğuş sırası ile olumlu ve olumsuz sosyal davranışları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ifade edilmiştir. Anne eğitim durumu ile olumlu sosyal davranışlar arasında

anlamli bir farklılık olduğu, anne eğitim durumu açısından annesi üniversite veya yüksekokul mezunu olan öğrencilerin, annesi okuma yazma bilen, annesi okuma yazma bilmeyen ve annesi ilkokul mezunu olan öğrencilere göre daha fazla olumlu davranış sergiledikleri görülmüştür. Araştırmada, olumlu sosyal davranış ile baba eğitim durumu arasında anlamli bir farklılık olduğu, babası üniversite mezunu olan öğrencilerin, babası okuma-yazma bilen ve bilmeyen öğrencilere göre daha çok olumlu davranış gösterdikleri ifade edilmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucuna göre, öğrencilerin sosyal beceri düzeyi olan olumlu sosyal davranışlar ile ailenin gelir durumu arasında anlamli bir farklılık olduğu, ailesinin gelir durumu düşük olan öğrencilerin, ailesinin gelir durumu orta ve yüksek olan öğrencilere göre daha az olumlu davranış gösterdiği ifade edilmiştir. Araştırma sonucuna göre, olumsuz sosyal davranışlar ile ailenin gelir durumu arasında anlamli farklılık görülmemiştir. Araştırmanın diğer bir sonucuna göre, olumlu sosyal davranışlar ile özsaygı düzeyi arasında anlamli ve pozitif, olumsuz sosyal davranışlar ile anlamli ve negatif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir. Olumlu sosyal davranışlar ile denetim odağı düzeyi arasında anlamli ve negatif, olumsuz sosyal davranışlar ile anlamli ve pozitif yönde bir ilişki olduğu belirtilmiştir.

Genç (2005), yaptığı bir araştırmada, ilköğretimdeki sosyal beceri kazanımlarının öğrencilere kazandırılma düzeyini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, öğrencilere verilmesi gerekli olan sosyal beceri kazanımlarının gerçekleşme durumu iyi ve orta olduğu görülmüştür. İlköğretimde sosyal beceri kazanımlarının öğrencilere kazandırılma düzeyinin öğretmenlerin cinsiyetine ve mesleki kademine göre farklılık oluşturduğu, branşına göre ise farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. İlköğretimde sosyal beceri kazanımlarının öğrencilere kazandırılma durumunun bütün sosyal beceri türlerinde orta seviyede olduğu görülmüştür.

Kocayörük (2005), yapmış olduğu araştırmada, drama eğitiminin öğrencilerin sosyal becerilerine etkisini incelemiştir. Araştırmacının geliştirmiş olduğu ölçek deney ve kontrol gruplarına ön test ve son test olarak uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubu olarak oluşturulan gruplardan deney grubuna 2 hafta boyunca drama yöntemiyle sosyal beceriler verilmiştir. Bu süre içinde kontrol grubuna ise drama yöntemi ile ilgili eğitim verilmemiştir. Araştırmacının uyguladığı drama yöntemiyle sosyal becerileri kazandırma eğitiminin öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesinde etkili olduğu görülmüştür.

Mursal (2005), yapmış olduğu araştırmada ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, sınıfta sergiledikleri istenmeyen davranışların nedeni olan öğretmen davranışlarına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşlerini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, öğrenciyle alay etme, öğrencileri kıyaslama, sınıf kurallarını uygulamada tutarsız davranma, öğrenciler arasında ayırım yapma, öğrencilere karşı kaba davranma, öğrencilerinin bireysel farklılıklarını göz ardı etme, disiplini bozan davranışları genellikle ceza ile kontrol etme, iletişim becerilerinde yetersiz olma, derse hazırlıksız gelme, yeniliklere kapalı olma, öğrencilere ilgisiz davranma, kurallar ve sınırlar koymama, enerjik ve canlı olmama, öğrencileri yeterli düzeyde tanımama, öğrencilerin isteklerini dikkate almama, verilen sözleri tutmama ve özgüvensiz olma durumlarının, öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesinde etkili olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre, cinsiyet bağımsız değişkeni açasından öğrencilerin sınıf içindeki istenmeyen davranış göstermelerine neden olabilecek öğretmen davranışlarına bağlı katılımcıların görüşleri içerisinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı ve mesleki kıdem, eğitim durumu, yaş bağımsız değişkenleri açasından öğrencilerin sınıf içerisinde istenmeyen davranış göstermelerine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ifade edilmiştir.

Alakır (2006), yapmış olduğu çalışmada büyük alışveriş merkezlerinin ilköğretim öğrencilerinin sosyalleşmesinde ve sosyal beceriler kazanmasında, herhangi bir etki edip etmediğini araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda, Kulesite Alışveriş Merkezi, Real Alışveriş Merkezi ve Truva Alışveriş Merkezlerinde düzenlenen “Saint Petersburg Balmumu Heykel Müzesi”, “Çanakkale Şehitleri Resim Sergisi”, “Okullar Arası Bilgi Yarışması” ve alışveriş merkezlerine yapılan toplu geziler, toplumsal uyum, sosyal davranışları öğretme, topluma ayak uydurma ve özgüveni kazandırmada etkili olduğu ifade edilmiştir.

Çalışkan Çoban (2007), yapmış olduğu çalışmada ilköğretim beşinci sınıfta öğrenim görmekte olan ve sosyal beceri yetersizliği bulunan öğrenciler ve anneleri ile yürütölen drama etkinliklerinin öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etkilerini araştırmıştır. Araştırma sürecinde yapılan drama çalışmalarında sosyal becerilerden ilişkiyi başlatma ve devam ettirme, kendini ifade etme, öfke kontrolü vb. konular üzerinde etkinlikler yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, yaratıcı drama çalışmaları çocuk oyunları ve benzer etkinlikler içerdiiğinden öğrencilerin bu çalışmalar sırasında birbirleriyle etkileşim kurdukları ve oyun becerileri geliştirdikleri görülmüştür.

Drama çalışmalarının öğrencilerde işbirliği, duygudaşlık, kendini kontrol etme, duyarlılık ve sosyal olgunluk gibi becerileri geliştirdiği ifade edilmiştir.

Çelik (2007), yapmış olduğu araştırmada ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerine uygulanan sosyal beceri eğitim programının, bu öğrencilerin sosyal yeterlik ve okula uyumlarına olan etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin sosyal yeterlik ve okula uyum durumu, sınıf, cinsiyet, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, anne mesleği, baba mesleği, aile gelir durumu, öğrenci akademik başarısı, öğretmen cinsiyet, öğretmen kıdem yılı ve öğretmen medeni durumu değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılık göstermiştir.

Çolak (2007), yapmış olduğu araştırmada bir ilköğretim sınıfında yapılan kaynaştırma uygulamalarını “sosyal yeterlik” özellikleri ile betimlemiş ve yapılan iyileştirme çalışmalarını incelemiştir. Araştırmacının yapmış olduğu çalışma iki aşamadan oluşmuştur. Birinci aşamada veriler toplanılmış, analiz edilmiş, saha notları, görüşmeler, sınıf içindeki gerçek etkileşimlerin video teyp kayıtları ve öğrenci ürünleri baz alınarak sosyal beceri iyileştirme programı oluşturulmuştur. İkinci aşamada, hazırlanmış olan program doğrultusunda etkinlikler planlanarak uygulama yapılmıştır. Araştırmacı ders planlarını, görüşmeleri, öğrenci ürünlerinden oluşan verileri toplamış ve analiz etmiştir. Bütün dersler öğretmen veya araştırmacı tarafından videoyla kaydedilmiştir. Uygulamaların öncesinde ve sonrasında öğretmenlerle haftalık toplantı yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre sosyal beceri eğitiminin, öğrencileri akademik ve sosyal beceriler yönünden geliştirdiği, öğretmenlerin mesleki bilgi ve özgüvenlerini artırdığı ifade edilmiştir. Aileler de çocuklarının akademik başarılarının ve sosyal beceri düzeylerinin arttığını ifade etmişlerdir.

Coşkun Keskin (2007), yapmış olduğu araştırmada, sosyal bilgiler dersinde empati becerisini içeren etkinliklere bağlı olarak; öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, ahlâkî ve sosyal becerilerini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, empatik becerileri içeren etkinliklerin daha çok yapıldığı sosyal bilgiler derslerinde; öğrencilerin, araştırma esnasında geliştirilen empatik öğrenme sürecinin son aşamalarına kadar çıkabildikleri görülmüştür. Empati becerilerine dayalı etkinlikler sonucunda araştırma kapsamındaki öğrencilerin bilişsel, düşünsel, ahlaki, duyuşsal ve sosyal becerileri etkin olarak gösterdikleri tespit edilmiştir.

Keskin (2007), yapmış olduğu araştırmada ilköğretim sosyal bilgiler dersini alan 4. ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini tespit ederek, sosyal beceri

düzeyleri ile ders başarıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, cinsiyetle sosyal becerilere ait faktörler arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Kız öğrencilerin aldığı puanlar erkek öğrencilerin aldığı puanlara göre yüksek, erkek öğrencilerin de problem davranış puanları kız öğrencilerin puanlarına göre yüksek olduğu görülmüştür. Sosyal becerilerin 4. sınıflarda cinsiyete göre farklılaştığı, fakat 7. sınıfta farklılaşmadığı görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre, Sosyal Bilgiler ders notları arttıkça, sosyal beceri düzeyinin arttığı söylenebilir. İşbirliği, atılganlık ve öz kontrol becerilerini içeren sosyal becerilerle akademik başarı arasında anlamlı ve pozitif ilişki olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre, erkek ve kız çocuklarının her ikisinde de akademik başarıyla sosyal beceriler karşılaştırıldığında aralarında orta düzeyde, anlamlı ve pozitif ilişki olduğu belirlenmiştir. Orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının akademik başarıları ile sosyal becerileri arasında düşük düzeyde pozitif ilişki olduğu görülmüştür. Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının akademik başarılarıyla sosyal becerileri arasında orta düzeyde, anlamlı ve pozitif ilişki olduğu görülmüştür.

Arslanoğlu (2008), yapmış olduğu araştırmada, 8-12 yaş grubu erkek çocukların (n = 35) sosyal beceri gelişimleri ve algıladıkları yaşam kaliteleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre, erkek çocuklarından DEHB-H'si olanların sosyal beceri gelişimleri öğretmenleri tarafından düşük olarak algılandığı ve sosyal beceri gelişimleri anne-babaları tarafından orta düzeyde algılandığı görülmüştür. Çocukların kendi sosyal becerilerini anne-babalarının görüşlerine benzer şekilde orta düzeyde ve kendi yaşam kalitelerini evde ve okulda orta düzeyde algıladıkları görülmüştür.

Erbay (2008), yapmış olduğu araştırmada, birinci sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin okul öncesi eğitim alma durumlarını, sosyal beceri düzeylerini, ebeveyn tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre, birinci sınıf öğrencilerinde okul öncesi eğitim alma durumlarıyla sosyal beceri düzeylerinin arasında anlamlı fark görülmüştür. Birinci sınıf öğrencilerinden okul öncesi eğitim alanların sosyal beceri düzeylerinde cinsiyet, okul öncesi eğitim kurumunun türü, baba eğitim durumu ve anne çalışıp çalışmama durumu, kardeşi olup olmama durumu değişkenleri açısından farklılaşmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri anne eğitim durumu ve okul öncesi eğitim kurumuna başlama yaşı durumları açısından farklılık göstermiştir. Birinci sınıf öğrencilerinden okul öncesi eğitim almayanların sosyal beceri düzeyleri

ile kardeşi olup olmama durumu, cinsiyet, ebeveyn eğitim düzeyi, annenin çalışıp çalışmama durumu, ailenin çocuk yetiştirme tutumu değişkenleriyle aralarında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Öztürk (2008) yapmış olduğu araştırmada, 1. ve 3. sınıf ilköğretim öğrencilerinin Temel Sosyal Becerileri ve Bilişsel Becerileri ile cinsiyet, okulöncesi eğitim alıp almama, kardeşinin olup olmaması, okulöncesi eğitime devam etme süresi değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre; okulöncesi eğitim alan 1.ve 3. sınıf ilköğretim öğrencilerinde Bilişsel Beceriler ve Temel Sosyal Beceriler alt ölçek puan ortalamalarının anlamlı ölçüde yüksek olduğu görülmüştür. 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin Temel Sosyal Beceriler ve Bilişsel Beceriler alt ölçekler puan ortalamalarıyla cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. 1. sınıf öğrencilerinin Temel Sosyal Beceriler ve Bilişsel Beceriler alt ölçekler puan ortalamaları kardeşe sahip olup olmama değişkenine göre anlamlı seviyede yüksek bulunmuştur. 3. sınıf öğrencilerinin ise Temel Sosyal ve Bilişsel Beceriler alt ölçekler puan ortalamalarının kardeşe sahip olup olmama değişkenine göre anlamlı seviyede farklılaşmadığı görülmüştür. Okulöncesi eğitime devam etme durumu ve süreleri açısından okulöncesi eğitime iki yıl devam edenlerin Temel Sosyal ve Bilişsel Beceriler alt ölçekler puan ortalamalarının anlamlı seviyede yüksek olduğu görülmüştür.

Seven (2008), yapmış olduğu araştırmada 7 ve 8 yaş ilkokul öğrencilerinin sosyal becerileriyle ailesel faktörler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmanın sonucunda, sosyal beceriler; kardeş sayısı, cinsiyet, anne öğrenim durumu ve aile sosyo-ekonomik durumu değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Alt faktörlerden atılganlık becerisinin doğum sırası değişkenine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği, işbirliği becerisinin kardeş sayısı ve cinsiyetle; öz-kontrol becerisinin annenin öğrenim durumu ve kardeş sayısı ile anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir.

Yükselgün (2008) yaptığı araştırmada ilköğretim 4. ve 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin saldırganlık durumlarıyla ve sosyal beceri düzeyleriyle, interneti kullanma süreleri ve sıklıkları, interneti kullandıkları ortamlar ve interneti kullanma şekilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu araştırmanın sonucunda internet kullanımının çocukların saldırgan davranışlar sergilemesinde etkisinin olmadığı görülmüştür. Çocukların saldırgan davranışlar sergilemesinde interneti denetimsiz ortamlarda kullanmalarının ve bu sebeple sürekli oyun sitelerini tercih etmelerinin etkili olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre çocukların internet kullanım

düzeyleriyle sosyal beceri düzeylerinin doğru orantılı olduğu ve interneti kullanım süreleri arttıkça sosyal beceri düzeylerinin düştüğü görülmüştür.

Dermez (2008), yaptığı araştırmada ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini cinsiyet, eve alınan süreli yayın, ev ortamında alınan kararlar için çocuğun düşüncelerinin alınıp alınmaması, anne babasının çalışıp çalışmaması, anne babanın eğitim durumu değişkenleri açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde annenin öğrenim durumu ve anne-babanın çalışıp çalışmama durumunun anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. Eve alınan süreli yayın ve ev ortamında alınan kararlar için çocuğun düşüncelerinin alınıp alınmaması değişkenleri açısından öğrencilerin sosyal becerilerinde anlamlı düzeyde farklılık oluşturduğu görülmüştür. Uyumluluk grubu sorularına göre babaları ilkokul mezunu olan öğrencilerin sosyal beceri puanları ile babaları lise mezunu olan öğrencilerin sosyal beceri puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır. İlkokul mezunu babaların çocuklarının sosyal beceri puanı ile üniversite mezunu babaların çocuklarının sosyal beceri puanları arasında üniversite mezunu babaların çocuklarının lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Ortaokul mezunu babaların çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile üniversite mezunu babaların çocuklarının sosyal beceri düzeyleri arasında üniversite mezunu babaların çocuklarının lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Grupla bir işi yürütme grubu sorularına göre ilkokul mezunu babaların çocuklarının sosyal beceri puanlarıyla üniversite mezunu babaların çocuklarının sosyal beceri puanları arasında üniversite mezunu babaların çocuklarının lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Plan yapma ve problem çözme grubu, stres durumlarıyla başa çıkma grubu, duyguları kontrol ve ifade etme grubu, tanıtma ve bireysel ilişkiler grubu, duyguları anlamaya yönelik beceriler grubu sorularına göre öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde babaların eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Büyükışık (2009) yaptığı araştırmada, sınıf rehberliği müdahalesinin bir köy ilköğretim okulundaki etkililiğini ölçmeyi amaçlamıştır. Bu araştırmada köy öğrencilerinin ihtiyaçları dikkate alınarak sosyal becerilerin kendini tanıma, kendini yönetme, sorumluluk alma, dinleme, kurallara uyma, özür dileme, teşekkür etme, paylaşma, yardımlaşma, öfke kontrolü, saldırganlık ve bozgunculuk boyutları değerlendirilmeye alınmıştır. Sınıf rehberliği müdahalesinin bir köy okulunda

öğrencilerin kişisel ve sosyal yönden gelişimlerini artırmada kullanılabilir bir yöntem olduğu ifade edilmiştir.

Çayır (2009), yaptığı çalışmada, üçüncü sınıfta öğrenim gören ve öğrenme zorluğu olan bir öğrencinin sosyal uyum becerilerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, çalışmaya katılan öğrenme zorluğu olan bu öğrenci açısından, sınıfında uygulanan kaynaştırma programının yeterli seviyede yararlı olmadığı ve bu öğrencide sınıf içinde sosyal uyum yetersizliği olduğu görülmüştür. Öğrenme zorluğu olan bu öğrencinin sosyal uyum becerilerinde yaşadığı sorunların, sınıf öğretmeni, özel gereksinimi olmayan diğer öğrenciler, öğrenme zorluğu olan öğrencinin ailesi, normal gelişim gösteren öğrencilerin aileleri ve okul idaresinden kaynaklandığı görülmüştür. Araştırma bulgularına göre arkadaşları tarafından kabul görülmemenin öğrenme zorluğu olan bu öğrenciyi en çok etkileyen durum olduğu ifade edilmiştir.

Sökezoğlu (2010) yaptığı çalışmada, çocuk yuvası öğrencilerinden 7-11 arası yaş grubunun şarkı, ritim ve hareket temelli müzik eğitimi alanların sosyal gelişimlerini ve bu çocukların davranışlarında gerçekleşen değişiklikleri incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre, ritim, şarkı ve hareket temelli müzik eğitimi alan öğrencilerin, bu müzik eğitimini almayanlara göre uygun iletişim becerileri kullanma, sırasını bekleme, özgüven duygusu geliştirme, sonuçları kabullenmede daha fazla gelişim gösterdikleri görülmüştür. Sökezoğlu (2010), kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre grup oyunlarına uyum sağlamada ve grupta kendini kontrol etmede daha fazla gelişim gösterdiklerini, erkek öğrencilerin sonuçları kabul etmede kız öğrencilere göre daha fazla gelişim gösterdiklerini ifade etmiştir.

Sungur'un (2010) yaptığı çalışmanın sonucuna göre, çocukların baba öğrenim düzeyi, okul öncesi eğitim alma durumu, okul öncesi eğitim alma süresi değişkenlerinin sosyal uyum ve becerileri pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Cinsiyet, kardeş sayısı, babanın yaşı, annenin yaşı, doğum sırası, anne öğrenim durumu değişkenleriyle, sosyal uyum ve becerilerinin arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür.

Coşkun (2011) yaptığı çalışmada, 4. ve 5. sınıflarda öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumlarını incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre, öğrencilerin sosyal becerileri arttıkça Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarının da arttığı görülmektedir. Araştırma sonuçlarında, il ve ilçe merkez okullarındaki öğrencilerin köy okulu

öğrencilerine göre Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının ve sosyal beceri puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. 4. sınıf öğrencilerine göre 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine karşı davranışsal tutumlarının ve sosyal beceri puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Kardeş sayısı 2, 3 ve 4 olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine karşı tutumları ve sosyal beceri puanları, kardeş sayısı 6, 7 ve 7 üstü olan öğrencilere nazaran yüksek olduğu görülmüştür. Annesi işçi olan öğrencilerin, annesi ev hanımı olan öğrencilere nazaran sosyal becerilerinin yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin anne ve baba mesleğine göre sosyal becerileri arasında fark olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre anne eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri anne eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Baba eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilere göre sosyal becerileri daha yüksek olduğu görülmüştür. Türkçe, matematik, fen bilgisi ve sosyal bilgiler derslerine ilişkin notlar yükseldikçe öğrencilerin sosyal becerilerinin de yükseldiği belirlenmiştir. Analizler sonucunda, sosyal beceri ve Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumun en fazla Türkçe dersiyle ilişkili olduğu ifade edilmiştir.

Gülhan (2012), yaptığı araştırmada ilköğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini, eğitsel oyun oynayıp oynamama, cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre incelemiştir. Araştırma sonucuna göre beden eğitimi dersine ilaveten eğitsel oyun oynayan deney grubu öğrencilerinin; sadece beden eğitimi dersi alan kontrol grubu öğrencilerine göre sosyal beceri seviyelerinde anlamlı artış olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarında cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin sosyal becerilerinde anlamlı farklılık olmadığı ifade edilmiştir.

Serhalıtoğlu (2012) yaptığı araştırmada, Elazığ ili ilköğretim okullarındaki beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini ve bu becerilerin kazandırılmasında örtük programın işlevini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucuna göre, örtük programın sosyal beceri kazanımı sürecinde oldukça etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmada okulların çevre düzenlemesinden ve fiziksel yapısından kaynaklı sorunlar ortaya konulmuştur. Okullarda sosyal etkinliklerin azlığı, ortaya konan bir başka sonuçtur. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin sosyal becerilerinin aileleri ile yakından ilişkili olduğu görülmüştür. Araştırma sonucuna göre, sosyal beceri düzeyi düşük olan okulların sosyo-ekonomik düzeylerinin de

düşük olduğu, sosyal beceri düzeyi yüksek olan okulların ise sosyoekonomik düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Sülün (2012), ilköğretim sınıflarında öğrenim gören kaynaştırma öğrencileri, destek eğitim odasından destek eğitimi alan ilköğretim kaynaştırma öğrencileri ve özel eğitim sınıflarında öğrenim gören kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, bu gruplar arasında problemlili davranış düzeyleri ve sosyal beceri düzeyleri arasında herhangi bir farklılık görülmemiştir. Özel eğitim sınıfında öğrenim gören öğrencilerin akademik beceri düzeylerinin diğer iki gruba nazaran yüksek olduğu görülmüştür.

Yurdakavuştu (2012), ilköğretim öğrencilerinde duygusal zekâ ve sosyal beceri seviyelerini ve bu seviyeler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, erkek öğrencilere göre kız öğrencilerin duygusal zekâ ve sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde, etkinliklere katılma durumu, cinsiyet, aile sosyo-ekonomik durumu, günlük televizyon izleme süresi ve öğrencinin büyüdüğü yerleşim yerine göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Sosyal beceri düzeyi ile duygusal zekâ arasında orta seviyede, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Eryılmaz (2013) yaptığı çalışmada ilköğretim 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin öğrenme stilleriyle sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenme stillerini ölçmek üzere Dunn ve Dunn öğrenme stilleri modeline uygun olarak ELSA ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre ısı, akşam ve tepkisel/yansıyan alt boyutunda erkekler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. ışık, yapılandırma, otorite ve işitsellik alt boyutlarında kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Ses, oturma düzeni, motivasyon, uyma, azim, yalnız çalışma, küçük grupla çalışma, ikili çalışma, çeşitlilik, görsellik, kinestetik, dokunsallık, yeme-içme, zaman, hareketlilik ve global/analitik alt boyutlarında ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Karaman (2013), yapmış olduğu çalışmada mevsimlik tarımda işçi olarak çalıştırılan çocukların eğitim hakkını kullanma durumlarını ve sosyal beceri yeterlilikleri hakkında öğretmen görüşlerinin nasıl olduğunu incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin cevapları değerlendirildiğinde mevsimlik tarımda işçi olarak çalıştırılan çocukların eğitim hakkını kullanma durumlarının engellendiği görülmektedir. Bu çocukların sınıflarında utangaç

oldukları, kendilerini okula ait hissetmedikleri ve ekonomik durumları göz önüne alındığında sosyal beceri yeterliliklerini geliştiremedikleri belirtilmiştir.

Kaya (2013), yapmış olduğu araştırmada, parçalanmış aileye mensup çocukların sosyal becerilerini incelemiştir. Araştırmasının sonucunda kişiler arası ilişki, özdenetim, akademik ve sosyal yeterlilik becerilerinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Öğrencilerin anne-baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin okul sosyal davranış ölçeğinin kişiler arası ilişki, özdenetim ve sosyal yeterlik alt boyutlarında daha yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Kurtoğlu (2013), yazmış olduğu ‘Bilişsel Davranışçı Yaklaşım Dayalı Psiko-Eğitim Programının İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinin Duygusal Yılmazlık, Sosyal Beceri - Okula Uyum ve Benlik Saygısı Düzeylerine Etkisi’ adlı doktora tezinde bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı psiko-eğitim programının ilköğretim birinci kademe beşinci sınıf öğrencilerinin duygusal yılmazlık, sosyal beceri, okul uyumu ve benlik saygısı düzeylerine etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre, bilişsel davranışçı yaklaşım temelli hazırlanan psiko-eğitim programının öğrencilerin duygusal yılmazlık düzeylerini arttırdığı, ancak sosyal beceri, okula uyum ve benlik saygısı düzeylerini arttırmada sınırlı kaldığı görülmüştür.

Turan (2013), okul öncesi eğitim alan ve almayan 60-77 ayları arasında olan çocukların matematik yetenekleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi bazı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre, okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerle almamış olan öğrencilerin sosyal beceri puan ortalamaları cinsiyet değişkeni açısından Sosyal Beceri Ölçeği’nin hiçbir alt boyutunda anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Okul öncesi eğitim almış olanların Kişiler Arası Beceriler puan ortalamaları, Sözel Açıklama Becerileri puan ortalamaları ve Kendini Kontrol Etme Becerileri puan ortalamalarının okul öncesi eğitim almamış olanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim alanlarla almayanların sosyal becerileri ile matematik yetenekleri arasındaki ilişki incelendiğinde, Kişiler Arası Beceriler alt boyutu ile matematik gelişim puanı arasında pozitif yönlü orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin sosyal becerileri ile matematik yetenekleri arasındaki ilişki incelendiğinde; okul öncesi eğitim almayan öğrencilerin, Kişiler Arası Beceriler alt

boyutu ile matematik gelişim puanları arasında pozitif yönlü orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Koşay (2013), yaptığı çalışmada, ailesiyle beraber yaşayan çocuklar ile çocuk yuvasında ve çocuk evinde yaşayan korunmaya muhtaç çocukları sosyal becerileri açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, erkek çocuklara göre kız çocuklarının sosyal beceri puanları yüksek olduğu görülmüştür. Çocukların sosyal beceri düzeyleri yaş değişkenine göre farklılık göstermemiştir. Sosyal beceri toplam puanlarında, 3. sınıfta öğrenim gören çocuklarla 6. sınıf ve üzerinde öğrenim gören çocuklar arasında, 2. sınıfta öğrenim gören çocuklar ile 6. sınıf ve üzerinde öğrenim gören çocuklar arasında 5.sınıfta öğrenim gören çocuklar ile 6. sınıf ve üzerinde öğrenim gören çocuklar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Çocuk yuvası ve evlerinde yaşamakta olan çocuklara nazaran, ailesiyle beraber yaşayan çocukların sosyal beceri düzeylerinin daha gelişmiş olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerin Sosyal beceri düzeylerinde çocuk yuvası veya evinde kalma süresine göre anlamlı farklılıkların olmadığı görülmüştür. Çocukların koruma altına alındığı yaşa göre çocukların sosyal beceri düzeylerinde anlamlı farklılık görülmemiştir. Kardeş sayısı değişkenine göre ise, tek çocuk olanlara göre, bir veya daha fazla kardeşi olan çocukların sosyal beceri puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Anne ve babanın hayatta olma durumu değişkenine göre ise, çocukların sosyal beceri düzeylerinde anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Anne babası ayrı olan çocukların sosyal beceri puanlarına göre anne babası birlikte olan çocukların sosyal beceri puanlarının daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Turan (2014), yaptığı çalışmada 9-10 yaş çocuklarının sosyal becerileriyle evlilik çatışması algıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, çocukların evlilik çatışmasını yüksek düzeyde algılamaları ile sosyal beceri gelişimleri arasında negatif yönlü, anlamlı ve güçlü bir ilişki saptanmıştır. Araştırma sonucuna göre evlilik çatışmalarını sık ve içeriğini şiddetli, çözümsüz algılayan, yani çatışma özellikleri alt ölçeği puanı yüksek olan çocukların sosyal beceri düzeyleri olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Araştırma sonucunda öğretmenlerin değerlendirmesine göre, çocukların çatışma şiddeti algısı arttıkça, sosyal beceri edinmelerinin zorlaştığı ifade edilmiştir.

İnci (2014), yaptığı çalışmada anasınıfında ve ilkokul birinci sınıfta öğrenim gören çocukların sosyal beceri düzeylerine baba tutumlarının etkisini incelemiştir. Sonuçlara göre, çocukların sosyal becerisiyle baba tutumu arasında pozitif, anlamlı

ve düşük seviyede bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda, olumlu tutuma sahip olan babaların çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin olumsuz tutuma sahip olan babaların çocuklarının sosyal beceri düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sazcı'nın (2014) yaptığı araştırma sonucuna göre, 9 ve 12 yaş grubu öğrencilerinin sosyal beceri seviyelerinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre farklılaştığı görülmüştür. Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında, kız ve erkek çocuklarının, sosyal yeterlik düzeylerinin, olumsuz sosyal davranış gösterme ve olumlu sosyal davranışlar gösterme düzeylerinin anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği ve bu farkın kız çocuklarının lehine olduğu bulunmuştur. Sınıf değişkeni açısından bakıldığında; 4. sınıf öğrencilerinin daha fazla olumlu sosyal davranış gösterdikleri, olumsuz sosyal davranış gösterme düzeyinin ise sınıf değişkenine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Polat (2014), yapmış olduğu çalışmada yaz anaokulunda eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre; yaz anaokulunda eğitim almış olan çocukların okul öncesi eğitim almamış olan çocuklara nazaran sosyal uyum, konuşma, bilişsel ve otokontrol becerilerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Samancı ve Diş (2014), yaptıkları çalışmada sosyal becerileri zayıf olan öğrencilerin okullardaki tutum ve davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerini ve öğretmenlerin sosyal becerileri zayıf olan öğrencilere yönelik yaptıkları uygulamaları incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, genelde akademik yönden başarıları düşük olan öğrencilerin sosyal becerilerinin de zayıf olduğu görülmüştür. Sosyal açıdan zayıf olan öğrencilerin, öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla az iletişim kurdukları, düşüncelerini ifade etmek istemedikleri, konuşma becerilerinin yeterli olmadığı, sözlü ve sözsüz iletişim becerilerinin kuvvetli olmadığı, kendilerine olan güvenlerinin az olduğu, genellikle bir duruma öncü olmadıkları, ders içi aktivitelere katılımının düşük olduğu görülmüştür.

Beştaş (2015), yapmış olduğu çalışmada 7-9 yaş aralığındaki çocukların sosyal davranışları üzerinde hareketli oyun etkinliklerinin etkisini incelemiştir. Beştaş, araştırmanın sonucunda, oyun temelli sosyal beceri eğitimi almanın öğrencilerin sosyal beceri kazanmalarında etkili olduğunu ifade etmiştir.

Koç (2015), yaptığı çalışmada, işbirlikli öğrenmenin, ilköğretim 2. sınıf matematik dersindeki erişkiye, kalıcılığa ve sosyal beceriye etkisini incelemiştir.

Araştırma sonucuna göre, işbirlikli öğrenme yöntemiyle verilen derslerde öğrenci erişisinin, kalıcılığın ve öğrencilerin sosyal beceri düzeyi ortalamalarının son ilköğretim programındaki yöntemlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Büyükaslan (2015), “Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) Olan İlköğretim Çocuklarında Duygusal Zekâ ile Sosyal Beceri Bileşenlerinin Değerlendirilmesi” adlı Uzmanlık Tezinde, kliniğe ilk kez başvuran ve DEHB tanısı alan 7-13 yaş grubu çocuk ve ergenlerin duygusal zeka ile sosyal beceri bileşenlerini yaş ve cinsiyet açısından incelemiştir. Bu amaçla, çalışmaya, hasta grubu olarak daha önceden tedavi almamış olan DEHB tanılı 65 çocuk ve kontrol grubu olarak bir ilköğretim okulundan 61 sağlıklı çocuk dâhil etmiştir. Tez çalışmasına göre, sonuç olarak; DEHB grubunda sosyal becerilerinin, algıladıkları sosyal destek, kullandıkları olumlu baş etme tutumlarının ve duygusal zekâ düzeylerinin düşük olduğu, ebeveynlerinin ise daha çok işlevsel olmayan baş etme stratejileri kullandıkları görülmüştür. Ayrıca her iki grupta da duygusal zekâ ile algılanan sosyal destek ve olumlu baş etme tutumları arasında ilişki olduğu görülmüştür. Büyükaslan, DEHB grubunda sosyal beceriler ile duygusal zekâ arasında ilişki saptanmamasından bu grupta sosyal becerilere etki eden daha karmaşık faktörlerin olabileceğini ifade etmiştir.

Özsarı (2015), yaptığı çalışmada, ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma ve sosyal becerilerini cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik durumu, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, öğrenim gördüğü sınıf mevcudu değişkenleri açısından incelemiştir. Ayrıca, ilköğretim 4. ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin okula yabancılaşma ve sosyal beceri durumları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen sosyal beceri bulgularına göre, cinsiyet ve annenin eğitim düzeyi açısından incelendiğinde anlamlı fark bulunmasına rağmen, öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeye, babanın eğitim düzeyine, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf mevcuduna göre sosyal becerilerinde anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Okula yabancılaşma ve sosyal beceri durumu açısından; güçsüzlük, anlamsızlık, sosyal soyutlanma, kuralsızlık ve okula yabancılaşma algıları ile sosyal beceri algıları arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Kurtulan (2015), yaptığı çalışmada, erken çocukluk döneminde (48-95 ay) çocukların sosyal beceri ile bilişsel beceri durumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı İstanbul Kadıköy İlçesinde bulunan özel ve resmi

bağımsız anaokulları, ilkokul bünyesinde bulunan anasınıfları, ilkokul birinci sınıfa devam eden çocuklar (48-95 ay) bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre, alınan sosyal beceri puanlarının erkeklere oranla kızlarda daha fazla olduğu ve yaş seviyesinin arttıkça çocukların sosyal beceri puanlarının da arttığı bilgisine ulaşabiliriz. Bulgulara göre alt düzey sosyo-ekonomik grupta yer alan çocukların orta ve üst düzey gruba göre daha az sosyal beceri puanına sahip olduğu ve anne eğitim düzeyinin çocukların sosyal beceri puanları üzerinde etkili olmadığı görülmüştür. Baba eğitim düzeyine göre sosyal beceri puanlarında anlamlı farklılık görülmüştür. Araştırma sonucuna göre, babası lise mezunu çocukların puanlarının babası üniversite mezunu çocuklardan daha düşük olduğu ve hiç kardeşi olmayan çocukların 1 ve 2 üzeri kardeşi olan çocuklardan daha az puan aldıkları görülmüştür. Ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre sosyal beceri puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür. 1 yıl süreyle okul öncesi eğitim alan çocukların 2 ve 3 yıl süreyle okul öncesi eğitim alan çocuklardan daha düşük sosyal beceri puanı aldıkları görülmüştür. Aynı yaş grupları içinde sosyal beceri düzeyi iyi olan çocukların bilişsel beceri düzeylerinin de iyi olduğu görülmüştür.

Arslan (2016), yapmış olduğu çalışmada, ilkokul birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini bazı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda araştırmaya katılan ilkokul birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde anne ve baba eğitim durumu, ekonomik düzey, aile tutumu algısı ve okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde kardeş sayısı, sınıf mevcudu, anne yaşam durumu, baba yaşam durumu, cinsiyet, ebeveyn birliktelik durumlarına göre ise anlamlı fark bulunmamıştır.

Dağ (2017), yapmış olduğu çalışmada, ilkokula farklı yaşlarda başlayan çocukların akademik başarı ve sosyal beceri düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre birinci sınıfa 60-66 aylıkken başlayan çocuklarda, 69 ve üzeri aylık başlayan çocuklara göre sosyalleşme, dersteki dikkat ve akademik başarı düzeylerinin daha düşük olduğu görülmüştür.

İlgili yurt içi yayın ve araştırmalar incelendiğinde öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, denetim odağı, televizyon izleme süresi, interneti kullanma süresi, duygusal zeka, anne ve babanın birliktelik durumu,

anne ve babanın hayatta olma durumu, anne ve baba eğitim düzeyi, anne ve baba mesleği, yaş ve akademik başarı durumlarının etkili olduğu görülmüştür.

2.2. Sosyal Becerilerle İlgili Yayınlanmış Yurt Dışı Yayınlar

Oden ve Asher (1977), “Arkadaş edinme için sosyal becerilerde rehberlik” adlı araştırmalarında 3. ve 4. sınıf öğrencilerine 3 deneysel durum uygulamışlardır. 1. durumda çocuklar rehberlik desteğiyle, diğer iki durumda ise rehberlik desteği olmadan oyun oynar. Araştırma sonucuna göre, rehberlik edilen çocukların diğer iki durumdaki çocuklara göre daha yüksek sosyal beceri puanı aldığı görülmüştür.

Bornsatain, Bellack ve Hersen (1977) “Güvensiz çocuklar için sosyal beceri eğitimi” adlı çalışmalarında dönüt, davranış tekrarı ve model olmayı içeren sosyal beceri eğitimi etkilerini incelemiştir. Bu araştırma için 8-12 yaş aralığında, güvensiz, utangaç ve pasif 4 öğrenci seçmişlerdir. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin tümünün kendine güveni arttığı ifade edilmiştir.

Johnson ve Johnson (1990) “Başarılı grup çalışması için sosyal beceriler” adlı çalışmalarında sosyal beceriler açısından işbirlikli öğrenmenin önemi üzerinde durmuşlardır. Sosyal becerilerin diğer beceriler gibi öğrenilmesi gerektiğini, fakat bir defa öğrenildiğinde başkalarıyla işbirliği yapmanın ve etkili çalışma becerilerinin okulda ve daha sonraki kendi kariyerlerinde öğrencilere yararı olacağını ifade etmişlerdir.

Sawyer, Macmullin, Graetz, Said, Clark, ve Baghurst (1997) “İlkokul öğrencileri için sosyal beceri eğitimi” adlı çalışmalarında ilkökul çocukları arasındaki duygusal ve davranışsal problemlerini azaltmak amacıyla Rochester Sosyal Beceri Programı’nın etkililiğini incelemiştir. Sonuç olarak programın çocukların potansiyel olarak zor sosyal durumlarla baş etme becerisini geliştirdiği, bununla birlikte, programın öğretmen ve anne tarafından bildirilen çocukluk dönemi duygusal ve davranışsal sorunları azaltmadığı görülmüştür.

McClelland, Morisson ve Holmes (2000) “Erken akademik sorunlar için risk altındaki çocuklar: Öğrenme ilişkili sosyal becerilerin rolü” adlı araştırmalarında sosyal becerileri düşük düzeyde olan öğrencilerin akademik başarılarıyla sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, sosyal beceri düzeyleri düşük olan çocukların akademik başarılarının da düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

Spence, Donovan ve Brenchman-Toussaint (2000) “Çocukluk dönemi sosyal fobi tedavisi: Ebeveyn katılımı olan ve olmayan, bilişsel ve davranışsal müdahale tabanlı sosyal beceri eğitiminin etkililiği” adlı bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucuna göre, çocukların sosyal ve genel kaygılarında önemli derecede azalma olduğu ve çocukların sosyal beceri düzeylerinde önemli derecede artış olduğu ifade edilmiştir.

Elliott, Malecki ve Demaray (2001) “İlkokul ve ortaokul öğrencileri için sosyal becerileri değerlendirmede ve sosyal beceri müdahalelerinde yeni yönelimler” adlı araştırmalarında çocukların sosyal beceri düzeylerini artırmak amacıyla çocuklara sosyal beceri eğitimi uygulamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, sosyal beceri eğitimi alan öğrencilerin bu eğitimi sınırlı alan ve hiç almayan öğrencilere göre sosyal becerilerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Spence (2003), “Çocuk ve gençlerle sosyal beceri eğitimi: teori, kanıt ve uygulama” adlı araştırmasının sonucuna göre, sosyal beceri eğitiminin belirli sosyal davranışlarda sıklıkla etkili olmasına rağmen, bu etkilerin çoğu zaman kısa ömürlü olduğunu ve gerçek hayattaki bağlamlara geçemediğini ifade etmiştir.

Lane, Givner ve Pierson (2004) yapmış oldukları “Öğretmenlerin Öğrenci Davranışlarından Beklentileri: İlköğretim Okullarında Başarı İçin Gerekli Sosyal Beceriler” adlı çalışmada öğretmenlerin seviye (ilkokul, ortaokul, karma) ve program çeşidi (genel ve özel eğitimci) gibi demografik özelliklerine göre, öğrenci davranışlarından beklentilerini araştırmışlardır. Araştırmanın sonuçları öğretmenlerin, başarı için öz-denetim ve işbirliği alanlarındaki becerileri aynı ölçüde önemli gördüklerini ve ifade becerilerini gerçekte daha az önemli gördüklerini göstermiştir. Genel ve özel eğitimciler ifade ve öz-kontrol becerilerine benzer ölçüde değer vermişler, ancak genel eğitimciler özel eğitimcilere göre işbirliği becerileri daha önemli görmüşlerdir. Göreve yeni başlayan ve kıdemli öğretmenler arasındaki karşılaştırmaya göre ise, ifade, işbirliği ve öz-denetim becerileri hakkında her iki grubun da benzer görüşe sahip oldukları ifade edilmiştir.

Elias (2004), öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin çoğunluğunun sosyal ilişkilerde zorluk yaşamakta olduğunu ifade etmiştir. Elias, kendinin ve başkasının duygularını tanıma, güçlü duygularını (pozitif ve negatif) düzenlemek ve yönetmek, güçlü yanları ve ihtiyaç alanlarını tanıma olarak 3 anahtar beceri alanı tanımlamıştır. Sosyal-duygusal öğrenmeyle bağlantılı 3 müdahale örneği sunmuştur. Birincisi dil sanatlarıdır. İkincisi öğrencilere proje veya raporla yardımcı olmak için çoklu zekâ

kuramı üzerine pedagojik işlemlerdir. Üçüncüsü ise akademik ve sosyal beceriler üzerinde çalışmadır. Sosyal-duygusal öğrenme çerçevesinde öğrenme yetersizliği olan öğrenciler için dil sanatlarında uygulamalar, bilgisayar destekli öğretim, multimedya otobiyografisi gibi teknikler kullanmıştır. Elias (2004), sosyal-duygusal öğrenme müdahalelerinin grup çalışmalarında etkili sosyal etkileşim için temel oluşturduğunu ve öğrenme yetersizliği olan öğrencilerin karşılaştıkları güçlükleri anlamada, okul ve hayatındaki başarı için daha iyi hazırlanma yollarına ulaşmada yol gösterici olduğunu ifade etmiştir.

Durlak, Weissberg ve Pachan (2007), okul sonrası programlara katılan çocukların ve ergenlerin pozitif sosyal davranışlarında ve okul notlarında artışlar ve sorun davranışlarında belirgin düşüşler olduğunu ifade etmişlerdir.

Goudas ve Magotsiou (2008) “İşbirlikli fiziksel eğitim programının öğrencilerin sosyal becerileri üzerindeki etkisi” adlı çalışmalarında işbirlikli fiziksel eğitim programının, öğrencilerin sosyal becerileri ve grup çalışmasına yönelik tutumları üzerindeki etkisini incelemişlerdir. İşbirlikli öğrenme programına katılan öğrencilerin, programın tamamlanmasından kısa bir süre sonra grup çalışmasına yönelik sosyal becerilerinin arttığı ve olumlu tutumlar geliştirdikleri görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin empati kurma yeteneklerinin de arttığı ifade edilmiştir.

Kwon, Kim ve Sheridan (2014), öğrencilerin sosyal becerilerinin önemiyle ilgili inançlarının, sosyal becerilerle ve olumlu okul tutumlarıyla pozitif yönde ve saldırganlıkla negatif yönde ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Blanchard Dallaire ve Hebert (2014), “Cinsel istismara uğramış çocuklarda sosyal ilişkiler: Öz değerlendirme raporları ve öğretmenlerin değerlendirmesi” adlı araştırmalarında cinsel istismar mağduru çocukların sosyal ilişkilerini incelemişlerdir. Bu amaçla öz değerlendirme raporları ve öğretmenlerin değerlendirmelerini kullanmışlardır. Araştırmaya katılanlar cinsel istismar mağduru 93 çocuk ve istismar mağduru olmayan 75 çocuktan oluşan bir kıyaslama grubudur. Öğretmen değerlendirmelerine göre, cinsel istismar mağduru çocuklar istismar mağduru olmayan yaşlılarına nazaran büyük ölçüde sosyal beceri problemleri sergilemektedir ve klinik seviye çevresinde sosyal zorluklar göstermektedir. Analizlere göre, cinsel istismar mağduru çocuklar cinsel istismar mağduru olmayan çocuklara nazaran çevresindeki insanlara duydukları kişisel güven çok az farkla düşük olduğu belirlenmiştir. Yalnızlık duygusu ve yaşlılarından farklı hissetme diğer gruplarla farklılık göstermemiştir.

Sosyal becerilerle ilgili yurt dışı araştırmalara bakıldığında işbirlikli renmenin ve sosyal beceri eğitiminin çocukların genel kaygı düzeylerini azaltmada, rencilerin renmesini kolaylaştırmada ve sosyal-duygusal renmenin okul başarısını artırmada etkili olduğu, rencilerin sosyal beceri düzeyleri ile akademik başarıları arasında doğru orantı olduğu görülmektedir.

3. BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde, sırasıyla araştırmanın modeli, evren, örneklem, veri toplama aracı, veri toplama aracının geçerlik ve güvenilirlik değerleri ve uygulaması hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca verilerin analizinde yararlanılan tekniklere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

4. sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri düzeylerinin ve sosyal becerilerin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada tarama modeli kullanılmaktadır.

Tarama modelinin amacı geçmişte meydana gelmiş veya şuan devam etmekte olan bir durumu aynen olduğu şekliyle betimlemektir. Tarama modelinde, bir araştırma konusu olan olay, kişi veya nesne kendi koşullarında ve değiştirilmeden olduğu şekilde tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2012).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2016-2017 yılı Uşak il merkezinde ve il merkezine bağlı köylerde bulunan toplam 57 ilkokulda 4. sınıfta öğrenim gören 3870 öğrenci oluşturmaktadır.

Bu çalışmada basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bir bireyin seçiminin diğer bireylerin seçimini etkilemediği ve tüm bireylerin seçilme olasılığının aynı olduğu bu yöntemde evrendeki tüm birimler, örneğe seçilmek için eşit ve bağımsız bir şansa sahiptir (Büyüköztürk, Akgün, Demirel, Karadeniz ve Kılıç, 2014:85).

Uşak şehir merkezinde 416, merkeze bağlı köy okullarında 124 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Çıngı (1990:69), $\alpha = 0.05$ ve $p = 0.50$ düzeyinde 4000 kişilik bir evrende örneklemin 351 kişi olabileceğini belirtmiştir. Bu araştırma için 4 merkeze bağlı ilkokula, 7 merkeze bağlı köy ilkokuluna ulaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amacıyla, Kişisel Bilgi Formu ve Kocayörük (2000) tarafından geliştirilmiş olan Sosyal Beceri Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu araştırma için araştırmacı tarafından 13 maddeden oluşan kişisel bilgi formu uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formunda öğrencilerin cinsiyeti, şehir veya köyde öğrenim görme durumu, anne ve babasının eğitim düzeyi, okuldaki sosyal etkinliklere katılma durumu, günlük televizyon izleme süresi, günlük internet veya bilgisayar kullanma süresi, kardeş sayısı, doğum sırası, sınıf öğretmeni tarafından sevilme algısı, evde beraber yaşadığı kişiler (anne ve baba gibi) tarafından sevilme algısı, evde veya okulda olumlu davranışlarda bulunduğu ödüllendirilme durumu, birinci dönem ders başarı durumu yer almaktadır.

3.3.2. Sosyal Beceri Ölçeği

Bu araştırmada kullanılacak olan Sosyal Beceri Ölçeği, Kocayörük (2000) tarafından ilköğretimde öğrenim gören çocukların temel sosyal becerilerinin ölçülmesi için geliştirilmiştir. Sosyal Beceri Ölçeği; kendini ve başkalarını tanıtmaya, izin isteme konuşmayı başlatma ve sürdürme, merhaba-iyi günler dileme, dinleme, soru sorma, teşekkür etme, övme, bir grup içine girebilme, başkalarından yardım isteyebilme, gerektiğinde özür dileyebilme, diğerlerini ikna edebilme, grup içinde işbölümüne uyma, gruptaki sorumlulukları yerine getirme ve kendine ödül verme gibi sosyal beceri alanlarını ölçmektedir. Ölçek 20 madde içermektedir 4'lü likert tipi olan bu ölçekte "hiç", "bazen", "genellikle uygun", "tamamen uygun" ifadeleri kullanılmıştır. Puanlama da bu sıralanışa uygun olarak 1'den 4'e kadar değer almaktadır. Buna göre ölçekten alınabilecek en düşük puan 20 en yüksek puan ise 80'dir. Sosyal Beceri Ölçeğinin toplam puan bakımından 20-39 arası düşük düzey, 40-59 arası orta düzey, 60-80 arası yüksek düzey olarak belirlenmiştir.

Kocayörük (2000) araştırmasında, geliştirmiş olduğu Sosyal Beceri Ölçeği'nin Cronbach-Alfa güvenilirlik katsayısını 0.75 olarak ifade etmiştir.

Yükselgün (2008) yapmış olduğu araştırmada Kocayörük'ün (2000) geliştirmiş olduğu Sosyal Beceri Ölçeğini kullanmış ve ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısını 0.88 olarak bulmuştur.

Bu araştırma için Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği için güvenilirlik çalışması yapılmış olup tüm ölçeğin Cronbach Alpha tutarlık katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur. Bu uygulanan sosyal beceri ölçeğinin oldukça yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğunu gösterir.

3.4. Veri Toplama Süreci:

Araştırma için Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Uşak Milli Eğitim Müdürlüğü arasında yazışma yapılmış ve araştırma izni alınmıştır. Araştırmada kullanılacak ölçek seçilmiş ve ölçeği geliştirmiş olan Ayşe KOCAYÖRÜK'ten ölçeği kullanmak için izin alınmıştır. Öğrencilerin kişisel bilgilerini almak için uzaman görüşü doğrultusunda Kişisel Bilgi Formu oluşturulmuştur. Uşak Milli Eğitim'den 2016-2017 yılı Uşak il sınırları içinde öğrenim gören 4. sınıf öğrencilerinin sayıları alınarak evren ve örneklem belirlenmiştir. Uşak şehir merkezinde bulunan ilkokullar ile şehir merkezine bağlı köy ilkokullarına gidilerek 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Beceri Ölçeğini ve Kişisel Bilgi Formunu 1 ders saati içinde doldurmaları sağlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Uşak ilçe merkezinde ve merkeze bağlı köylerde öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencilerinden basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen öğrencilere kişisel bilgi formu ve Sosyal Beceri Ölçeği uygulanmıştır. Verilerin analizinde t-testi, ANOVA testi, Scheffe testi ve Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi kullanılmıştır. Öğrencilerden kişisel bilgi formunda yer alan 1. dönem karne notu bölümü işaretlemeleri istenilmiş ve işaretledikleri not ortalamaları sınıf öğretmenleri tarafından kontrol edilmiştir. Karne notu akademik başarı düzeyi, 0-44 arası düşük, 45-69 arası orta, 70-84 arası iyi, 85-100 arası çok iyi düzey olarak belirlenmiştir.

4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmaya yönelik tanımlayıcı istatistiksel bilgiler, araştırmanın problemine ve alt problemlerine ait bulgu ve yorumlar bulunmaktadır.

4.1. Araştırmaya Yönelik Tanımlayıcı İstatistiksel Bilgiler

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan ölçekten elde edilen toplam puanlara ilişkin betimleyici istatistikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Beceri Ölçeği Minimum, Maksimum, Ortalama, Standart Sapma, Varyans, Kurtosis, Skewness, Anlamlılık Düzeyi

Birey Sayısı	<i>min.</i>	<i>mak.</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Varyans	Kurtosis	Skewness	<i>p</i>
540	22	80	64.75	10.40	108.21	-0.289	-0.474	0.00

Sosyal Beceri Ölçeğinin öğrencilere uygulanmasıyla elde edilen veriler SPSS programına kaydedildikten sonra normallik testi uygulanmıştır. Kolmogorov-Smirnov testine bakıldığında *p* değeri 0.00 olup bu değer 0.05’ten küçük olduğu görülmektedir. Skewness değerine bakıldığında ise -0.474 olduğu görülmektedir. Skewness değerinin -1 ile 1 arasında yer aldığı durumlarda verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir (Leech, Barrett, Morgan, 2008:27).

Bu araştırmanın sonucuna göre dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri yüksek bulunmuştur ($\bar{x} = 64.75$). Şehirde öğrenim gören 4. Sınıf öğrencilerinin sosyal beceri ölçeği toplam puan ortalaması $\bar{x} = 65.98$, köyde öğrenim gören 4. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri ölçeği toplam puan ortalaması $\bar{x} = 60.57$ ’dir.

Tablo 2. Sosyal Beceri Ölçeğinin Toplam Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Sosyal Beceri Ölçeği Maddeleri	<i>n</i>	<i>min.</i>	<i>mak.</i>	<i>ss</i>	\bar{x}
Grup içinde konuşmak istediğimde, izin alırım.	540	1	4	0.95	3.21
Grup içinde rahatlıkla konuşurum.	540	1	4	1.06	2.78
Sınıfta yeni gelen bir arkadaşın yanına gidip onunla tanışırım.	540	1	5	0.85	3.45
Hoşlandığım insanlarla yakınlık kurarım.	540	1	4	0.92	3.34
Arkadaşlarıma beğendiğim özelliklerini söylerim.	540	1	5	1.01	3.03
Arkadaşlarımla hatalı yönlerini kendilerine söyler ve uyarırım.	540	1	5	0.96	3.19
Gerektiğinde teşekkür etmeyi ihmal etmem.	540	1	4	0.79	3.54
Ortamdan ayrılırken iyi günler demeyi unutmam.	540	1	4	0.90	3.21
Grup içinde bir takım görevler alırım.	540	1	4	0.94	3.16
Kırdığım ve üzdüğüm kişilerin gönlünü alırım.	540	1	5	0.83	3.41
Derste anlamadığım yerleri öğretmenime sorarım.	540	1	5	0.95	3.14
Doğru bildiğim konuları her yerde savunurum.	540	1	4	1.01	3.10
Gördüğüm aksaklıkları ilgili kişilere bildiririm.	540	1	4	1.00	3.00
Grup içinde yapılacak faaliyetlere ilişkin önerilerde bulunurum.	540	1	4	0.90	3.18
Problemlerimi kendim halledemediğimde yardım isterim.	540	1	4	0.93	3.26
İlgi duyduğum sosyal faaliyetlere katılırım.	540	1	4	0.93	3.28
Birbirlerini tanımayan arkadaşlarımla tanıştırmam.	540	1	4	0.95	3.21
Anlatılanları dikkatle dinlerim.	540	1	4	0.79	3.50
Sınavdan iyi not alan arkadaşlarımla tebrik ederim.	540	1	4	0.94	3.30
Derslerimi bitirince eğlenecek bir şeyler bulurum.	540	1	4	0.89	3.36

Tablo 2'ye bakıldığında Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarına ilişkin betimsel istatistiklere göre en yüksek puan ortalamasının "Sınıfta yeni gelen bir

arkadaşın yanına gidip onunla tanışırım.”, “Gerektiğinde teşekkür etmeyi ihmal etmem.”, “Kırdığım ve üzdüğüm kişilerin gönlünü alırım.” ve “Anlatılanları dikkatle dinlerim.” maddelerinin olduğu görülmüştür. Puan ortalaması en düşük “Grup içinde rahatlıkla konuşurum.”, “Arkadaşlarıma beğendiğim özelliklerini söylerim.” ve “Gördüğüm aksaklıkları ilgili kişilere bildiririm.” maddelerinin olduğu görülmüştür.

4.2. Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları normal dağılım gösterdiğinden, puanlar arasında cinsiyet değişkenine göre farklılığın bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla yapılan t-testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

Bağımlı değişken	Cinsiyet	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Sosyal beceri düzeyi	Kız	286	65.81	9.96	538	2.531	0.012
	Erkek	254	63.55	10.77			

* $p < 0.05$

Tablo 3 incelendiğinde, dördüncü sınıf öğrencilerinin Sosyal Beceri puanlarında cinsiyete göre kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($t = 2.531$, $p = 0.012 < 0.05$). Kız öğrencilerin sosyal beceri puanı ortalamasının ($\bar{x} = 65.81$) erkek öğrencilerin sosyal beceri puanı ortalamasından ($\bar{x} = 63.55$) daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kız çocuklarına aile içinde daha çok sorumluluk verilmesi nedeniyle kız öğrencilerin sosyal beceri puan ortalaması daha yüksek çıkmış olabilir.

4.3. İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Öğrencilerin şehir veya köyde öğrenim görme durumlarına göre Sosyal Beceri Ölçeğinden elde edilen toplam puanlarında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla yapılan t-testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Şehir veya Köyde Öğrenim Görme Durumlarına Göre t-testi Sonuçları.

Bağımlı değişken	Şehir veya köyde öğrenim görme durumu	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Sosyal beceri düzeyi	Şehir	416	65.98	9.99	535	5.146	0.00
	Köy	121	60.57	10.85			

* $p < 0.05$

Tablo 4 incelendiğinde şehirde öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamalarının ($\bar{x} = 65.98$), köyde öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamalarından ($\bar{x} = 60.57$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca şehirde öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamalarıyla köyde öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak da anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($t = 5.146$, $p = 0.00 < 0.05$). Bulgulara göre, şehir merkezinde öğrenim gören öğrencilerin sosyal becerilerinin köyde öğrenim gören öğrencilerin sosyal becerilerinden daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Kırsal yaşama göre şehir yaşamında sosyal etkinlikler ve imkanlar daha fazla olduğu için şehirde öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu farklılık şehir ve köy ailelerindeki farklı çocuk yetiştirme yöntemlerinden de kaynaklandığı düşünülebilir.

4.4. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Sosyal Beceri Ölçeğinden elde edilen toplam puanlarında annenin eğitim durumuna göre anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları

Anne eğitim durumu	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
Okula gitmemiş	27	59.81	10.90		
İlkokul mezunu	191	65.17	11.39		
Ortaokul mezunu	129	64.52	9.94		
Lise mezunu	114	64.52	9.84	1.602	0.158
Üniversite mezunu	58	66.32	9.23		
Lisansüstü mezunu	21	65.54	10.51		
Toplam	540	64.75	10.40		

* $p < 0.05$

Anne eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarının artması beklenirdi. Ancak, Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin toplam Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanıyla, anne eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmadığı görülmektedir ($f = 1.602$; $p > 0.05$).

4.5. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları

Baba eğitim durumu	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
Okula gitmemiş	16	59.68	9.76		
İlkokul mezunu	121	65.30	11.33		
Ortaokul mezunu	124	63.26	9.58		
Lise mezunu	142	66.31	9.84	2.018	0.075
Üniversite mezunu	91	64.76	10.40		
Lisansüstü mezunu	46	64.20	11.23		
Toplam	540	64.75	10.40		

* $p < 0.05$

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin toplam Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanıyla, baba eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($f = 2.018; p > 0.05$).

4.6. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Sosyal Beceri Ölçeğinden elde edilen toplam puanlarında kardeş sayısı durumuna göre anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Değerleri, ANOVA Testi Sonuçları.

Kardeş Sayısı	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
Tek Çocuk	79	66.21	10.07		
2 Kardeş	280	65.29	9.92		
3 kardeş	125	63.88	11.24	2.482	0.060
4 kardeş	41	61.91	10.82		
Toplam	540	64.75	10.40		

* $p < 0.05$

Öğrencilerin kardeş sayısı arttıkça Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarının da artması beklenirdi. Ancak, Tablo 7 incelendiğinde öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($f = 2.482; p > 0.05$).

4.7. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında öğrencilerin doğum sırasına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının öğrencilerin Doğum Sırasına Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları.

Doğum Sırası	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
1. Çocuk	272	64.95	10.23	1.873	0.133
2. Çocuk	193	64.97	10.36		
3. Çocuk	56	64.91	10.36		
4. Çocuk	19	59.21	12.49		
Toplam	540	64.75	10.40		

* $p < 0.05$

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla doğum sırası değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($f = 1.873$; $p > 0.05$).

4.8. Yedinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanların öğrencilerin evde birlikte yaşadığı kişiler tarafından sevilme algılarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının, Öğrencilerin Evde Birlikte Yaşadığı Kişiler Tarafından Sevilme Algılarına Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları

	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
Evet	481	65.48	10.25	13.838	0.000
Kısmen	49	57.46	9.63		
Hayır	10	65.40	7.35		
Toplam	540	64.75	10.40		

* $p < 0.05$

Tablo 10. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Evde Birlikte Yaşadığı Kişiler Tarafından Sevilme Algılarına Göre Scheffe Testi Sonuçları

Öğrencilerin evde birlikte yaşadığı kişiler tarafından sevilme algıları I	Öğrencilerin evde birlikte yaşadığı kişiler tarafından sevilme algıları J	Ortalamalar arasındaki fark I-J	Gruplar arası anlamlı farklılık
Evet(1)	Kısmen(2)	8,511*	1 ile 2 arasında 1 lehine
	Hayır(3)	0,111	
Kısmen(2)	Evet(1)	-8,511*	
	Hayır(3)	-8,400	
Hayır(3)	Evet(1)	-0,111	
	Kısmen(2)	8,400	

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin evde birlikte yaşadığı kişiler tarafından sevilme algılarına göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları açısından anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($f = 13.838$; $p < 0.05$). Gruplar arası anlamlı farkın hangi gruplarda olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre öğrencilerin evde birlikte yaşadığı kişiler tarafından sevilme algılarına göre evet cevabı verenlerle ($\bar{x} = 65.48$) kısmen cevabı verenler ($\bar{x} = 57.46$) arasında evet cevabı verenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Sevgi sosyal becerilerin gelişiminde önemli bir yere sahip olduğu için anlamlı farklılığın evet cevabı verenlerin lehine olması beklenen bir durumdur.

4.9. Sekizinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Öğrencilerin, sınıf öğretmeni tarafından sevilme algılarına göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Sınıf Öğretmeni Tarafından Sevilme Algısına Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANAOVA Testi Sonuçları

	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
Evet	456	65.95	10.16		
Kısmen	68	58.57	9.13	21.165	0.000
Hayır	16	58.81	9.96		
Toplam	540	64.75	10.0		

* $p < 0.05$

Tablo 12. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Sınıf Öğretmeni Tarafından Sevilme Algılarına Göre Scheffe Testi Sonuçları

Öğrencilerin Sınıf Öğretmeni Tarafından Sevilme Algıları I	Öğrencilerin Sınıf Öğretmeni Tarafından Sevilme Algıları J	Ortalamalar arasındaki fark I-J	Gruplar arası anlamlı farklılık
Evet(1)	Kısmen(2)	7,379*	1 ile 2 arasında
	Hayır(3)	9,140*	
Kısmen(2)	Evet(1)	-7,379*	1 ile 3 arasında
	Hayır(3)	1,761	
Hayır(3)	Evet(1)	-9,140*	1 lehine
	Kısmen(2)	-1,761	

Tablo 11 incelendiğinde öğrencilerin sınıf öğretmenleri tarafından sevilme algılarına göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($f = 21.165$; $p = 0.00 < 0.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına bakıldığında evet cevabı verenlerle ($\bar{x} = 65.95$), kısmen cevabı verenler ($\bar{x} = 58.81$) arasında evet cevabı verenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Ayrıca evet cevabı verenlerle ($\bar{x} = 65.95$) hayır cevabı verenler ($\bar{x} = 58.57$) arasında evet cevabı verenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmeni tarafından sevildiğini düşünen çocukların okuldaki sosyal becerilerle ilgili olumlu davranışları gösterme eğilimlerinin yüksek olması beklenen bir durumdur.

4.10. Dokuzuncu Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Öğrencilerin okulda sosyal etkinliklere katılma durumuna göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında anlamlı farklılık olup olmadığı tespit etmek amacıyla yapılan t-testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Okulda Sosyal Etkinliklere Katılma Durumuna Göre t-testi Sonuçları

Bağımlı değişken	Sosyal etkinliklere katılma durumu	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Sosyal beceri düzeyi	Katılıyorum	406	65.5382	10.51988	538	3.078	0.002
	Katılmıyorum	134	62.3731	9.69411			

* $p < 0.05$

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında okulda sosyal etkinliklere katılma durumuna göre; “katılıyorum” cevabını verenlerin lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir ($t = 3.078$, $p = 0.002 < 0.05$). Okulda sosyal etkinliklere “katılıyorum” cevabını verenlerin sosyal beceri puanı ortalamasının ($\bar{x} = 65.53$), “katılmıyorum” cevabını verenlerin sosyal beceri puanı ortalamasından ($\bar{x} = 62.37$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Sosyal beceri düzeyi yüksek olan çocukların sosyal etkinliklere katılma oranının daha yüksek olması kendine güven duygusunu ve sorumluluk bilinci gibi değişkenlerden kaynaklanabilir.

4.11. Onuncu Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Öğrencilerin günlük televizyon izleme sürelerine göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Günlük Televizyon İzleme Sürelerine Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları

Günlük televizyon izleme süresi	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
1-2 saat	379	65.91	10.17		
3-4 saat	105	61.85	9.99		
5-6 saat	22	63.04	11.84	7.543	0.000
7 ve daha fazla saat	16	57.31	10.44		
Toplam	540	64.75	10.40		

* $p < 0.05$

Tablo 15. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Günlük Televizyon İzleme Sürelerine Göre Scheffe Testi Sonuçları

Günlük televizyon izleme süresi I	Günlük televizyon izleme süresi J	Ortalamalar arasındaki fark I-J	Gruplar arası anlamlı farklılık
1-2 saat(1)	3-4 saat(2)	4,052*	
	5-6 saat(3)	2,867	
	7 ve daha fazla saat(4)	8,599*	
3-4 saat(2)	1-2 saat(1)	-4,052*	
	5-6 saat(3)	-1,185	1 ile 2 arasında
	7 ve daha fazla saat(4)	4,547	1 lehine, 1 ile 4 arasında 1 lehine
5-6 saat(3)	1-2 saat(1)	-2,867	
	3-4 saat(2)	1,185	
	7 ve daha fazla saat(4)	5,732	
7 ve daha fazla saat(4)	1-2 saat(1)	-8,599*	
	3-4 saat(2)	-4,547	
	5-6 saat(3)	-5,732	

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin günlük televizyon izleme sürelerine göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($f = 7.543$; $p < 0.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına bakılmıştır. Günlük 1-2

saat televizyon izleyenlerle ($\bar{x} = 65.91$) 3-4 saat televizyon izleyenler ($\bar{x} = 61.85$) arasında 1-2 saat televizyon izleyenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Günlük 1-2 saat televizyon izleyenlerle ($\bar{x} = 65.91$) 7 ve daha fazla televizyon izleyenler ($\bar{x} = 57.31$) arasında 1-2 saat televizyon izleyenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. televizyon izleme süresi arttıkça sosyal beceri düzeylerinin düştüğü görülmektedir. Çocukların televizyon izleme süresi arttıkça sosyal becerilerini geliştirebilecekleri etkinlikleri yapma süresi kısalmaktadır. Bu açıdan günlük televizyon izleme süresinin artması sosyal becerileri olumsuz yönde etkileyen bir durum olabilir.

4.12. On Birinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Öğrencilerin günlük internet veya bilgisayar kullanma sürelerine göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Günlük İnternet veya Bilgisayar Kullanma Sürelerine Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları

Günlük internet veya bilgisayar kullanma durumları	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
1-2 saat	408	66.12	10.10	11.646	0.000
3-4 saat	82	61.65	9.55		
5-6 Saat	28	60.07	10.91		
7 ve daha fazla saat	22	56.77	11.00		
Toplam	540	64.75	10.40		

* $p < 0.05$

Tablo 17. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Günlük İnternet veya Bilgisayar Kullanma Sürelerine Göre Scheffe Testi Sonuçları

Günlük internet veya bilgisayar kullanma süreleri I	Günlük internet veya bilgisayar kullanma süreleri J	Ortalamalar arasındaki fark I-J	Gruplar arası anlamlı farklılık
1-2 saat(1)	3-4 saat(2)	4,467*	
	5-6 saat(3)	6,054*	
	7 ve daha fazla saat(4)	9,353*	
3-4 saat(2)	1-2 saat(1)	-4,467*	1 ile 2 arasında 1
	5-6 saat(3)	1,587	lehine, 1 ile 3
	7 ve daha fazla saat(4)	4,885	arasında 1
5-6 saat(3)	1-2 saat(1)	-6,054*	lehine, 1 ile 4
	3-4 saat(2)	-1,587	arasında 1 lehine
	7 ve daha fazla saat(4)	3,298	
7 ve daha fazla saat(4)	1-2 saat(1)	-9,353*	
	3-4 saat(2)	-4,885	
	5-6 saat(3)	-3,298	

Tablo 16 incelendiğinde öğrencilerin günlük internet veya bilgisayar kullanma sürelerine göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($f = 11.646$; $p = 0.00 < 0.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına bakıldığında günlük bir-iki saat internet veya bilgisayar kullananların ($\bar{x} = 66.12$) lehine diğer gruplara göre anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Günlük internet veya bilgisayarı daha az kullanan öğrencilerin sosyal beceri puanları günlük internet veya bilgisayarı daha çok kullanan öğrencilerin sosyal beceri puanlarına göre daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

4.13. On İkinci Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Öğrencilerin evde veya okulda olumlu davranışlarda bulunduğu ödüllendirilme durumuna göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında anlamlı

farklılık bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 18. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Evde veya Okulda Olumlu Davranışlarda Bulduğunda Ödüllendirilme Durumuna Göre Aritmetik Ortalama, Standart Sapma, ANOVA Testi Sonuçları

Öğrencilerin evde veya okulda olumlu davranışlarda bulunduğu ödüllendirilme durumu	<i>n</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	<i>f</i>	<i>p</i>
Hiç	49	59.87	11.50		
Bazen	369	64.38	9.98	11.333	0.000
Sık sık	122	67.81	10.31		
Toplam	540	64.75	10.40		

* $p < 0.05$

Tablo 19. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Evde veya Okulda Olumlu Davranışlarda Bulduğunda Ödüllendirilme Durumuna Göre Scheffe Testi Sonuçları

Öğrencilerin evde veya okulda olumlu davranışlarda bulunduğu ödüllendirilme durumu I	Öğrencilerin evde veya okulda olumlu davranışlarda bulunduğu ödüllendirilme durumu J	Ortalamalar arasındaki fark I-J	Gruplar arası anlamlı farklılık
Hiç(1)	Bazen(2)	-4,517*	2 ile 1 arasında 2 lehine, 3 ile 1 arasında 3 lehine, 3 ile 2 arasında 3 lehine
	Sık sık(3)	-7,945*	
Bazen(2)	Hiç(1)	4,517*	
	Sık sık(3)	-3,428*	
Sık sık(3)	Hiç(1)	7,945*	
	Bazen(2)	3,428*	

Tablo 18 incelendiğinde öğrenci evde veya okulda olumlu davranışlarda bulunduğu ödüllendirilme durumuna göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe

testi sonuçlarına bakıldığında bazen ödüllendirilenlerle ($\bar{x} = 64.38$) hiç ödüllendirilmeyenler ($\bar{x} = 59.87$) arasında bazen ödüllendirilenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Sık sık ödüllendirilenlerle ($\bar{x} = 67.81$) hiç ödüllendirilmeyenler arasında ($\bar{x} = 59.87$) sık sık ödüllendirilenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Sık sık ödüllendirilenlerle ($\bar{x} = 67.81$) bazen ödüllendirilenler ($\bar{x} = 64.38$) arasında sık sık ödüllendirilenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sık sık ödül alan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin yüksek olmasının nedeni, ödülün olumlu davranış gösterme sıklığını artırmasından kaynaklanabilir.

4.14. On Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgu ve Yorumlar

Öğrencilerin Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Müzik, Görsel Sanatlar, Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi başarı durumuna göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı ilişki bulunup bulunmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. Sosyal Beceri Ölçeği Toplam Puanlarının Öğrencilerin Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Müzik, Görsel Sanatlar, Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi Başarı Durumlarına Göre Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları

	<i>n</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
Türkçe Dersi	540	0.318	0.000
Matematik Dersi	540	0.283	0.000
Fen Bilimleri Dersi	540	0.314	0.000
Sosyal Bilgiler Dersi	540	0.289	0.000
Müzik Dersi	540	0.286	0.000
Görsel Sanatlar Dersi	540	0.287	0.000
Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi	540	0.266	0.000

* $p < 0.01$

Tablo 20 incelendiğinde Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla Türkçe Dersi [$r(540) = 0.318$; $p = 0.00 < 0.01$] ve Fen Bilimleri Dersi [$r(540) = 0.314$; $p = 0.00 < 0.01$] başarı puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla Matematik Dersi başarı puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir [$r(540) = 0.283; p = 0.00 < 0.01$].

Sosyal Beceri Ölçeğinden alınan puanlarla Sosyal Bilgiler Dersi başarı puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir [$r(540) = 0.289; p = 0.00 < 0.01$].

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla Müzik Dersi başarı puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir [$r(540) = 0.286; p = 0.00 < 0.01$]. Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleriyle Müzik Dersi başarı düzeyi arasında pozitif yönde ilişki olmasının nedeni Müzik Dersi'nin kendini ifade etme becerilerini geliştirmeye yönelik bir ders olmasından kaynaklı olabilir.

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla Görsel Sanatlar Dersi başarı puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir [$r(540) = 0.287; p = 0.00 < 0.01$].

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi başarı puanları arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir [$r(540) = 0.266; p = 0.00 < 0.01$].

Araştırma bulgularına göre akademik başarıyla sosyal beceri arasında pozitif yönde ilişki çıkmasının nedeni akademik başarının çocukların kendine güven duygusunu artırması olabilir. Öğrencilerin akademik başarı düzeyleri arttıkça sosyal beceri düzeylerinin de arttığı ancak bu durumun yüksek seviyede olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin akademik başarılarıyla sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin yüksek düzeyde olmamasının nedeni araştırmada kullanılan Sosyal Beceri Ölçeği'nin maddelerinin derslere yönelik sosyal beceri düzeyini ölçmemesi olabilir.

5. BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma 4. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin genel düzeylerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu bölümde, bu araştırmanın bulgularına dayalı olarak varılan sonuçlar ve öneriler bulunmaktadır.

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmanın genel sonucuna göre dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri yüksek düzeyde bulunmuştur. Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında en yüksek puan ortalamasının “Sınıfta yeni gelen bir arkadaşın yanına gidip onunla tanışırım.”, “Gerektiğinde teşekkür etmeyi ihmal etmem.”, “Kırdığım ve üzdüğüm kişilerin gönlünü alırım.”, “Anlatılanları dikkatle dinlerim.” maddelerinin olduğu görülmüştür. En düşük puan ortalamasının “Grup içinde rahatlıkla konuşurum.”, “Arkadaşlarıma beğendiğim özelliklerini söylerim.” ve “Gördüğüm aksaklıkları ilgili kişilere bildiririm.” gibi maddelerde olduğu görülmüştür.

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Dördüncü sınıf öğrencilerinin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında cinsiyete göre kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanı ortalaması erkek öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamasından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bakımdan bu araştırmanın sonuçları Uz Baş (2003), Akkuş (2005), Çelik (2007), Yükselgün (2008), Dermez (2008), Yurdakavuştu (2012), Kaya (2013), Sazcı (2014) ve Kurtulan’ın (2015) araştırmalarına benzerlik göstermektedir. Erbay (2008), Coşkun (2011), Gülhan (2012), Turan (2013) ve Beştaş’ın (2015) yaptığı araştırma sonuçları ise öğrencilerin sosyal becerilerinde cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediğinden bu araştırmanın sonuçlarıyla farklılık göstermektedir. Yapılan araştırmalarda sosyal beceri düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermesi örneklem gruplarının sosyoekonomik düzeyleri ve araştırmanın yapıldığı bölge gibi değişkenlerin farklılıklarından kaynaklanabilir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin şehir veya köyde öğrenim görme durumlarına göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Şehirde öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamaları, köyde öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca şehirde öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamalarıyla köyde öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak da anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Kırsal yaşama göre şehir yaşamında sosyal etkinlikler daha fazla olduğundan dolayı şehirde öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları daha yüksek düzeyde olduğu düşünülebilir.

Coşkun'un (2011) yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre, il ve ilçe merkez okullarında öğrenim gören öğrencilerin köy okulunda öğrenim gören öğrencilere göre sosyal beceri puanlarının daha yüksek olduğunu görmüştür. Bu çalışma bu açıdan Coşkun'un araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Annenin eğitim durumuna göre öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu bakımdan bu araştırmanın sonuçları Yükselgün (2008), Dermez (2008), Sungur (2010), Yurdakavuştu (2012), Beştaş (2015) ve Kurtulan'ın (2015) araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Akkuş (2005), Çelik (2007), Erbay (2008) ve Arslan'ın (2016) araştırma bulgularına göre, anne eğitim düzeyi yüksek olan çocukların sosyal beceri puanları daha yüksek düzeyde bulunmuştur.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Babanın eğitim durumuna göre öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu bakımdan bu araştırmanın sonuçları Erbay (2008), Yurdakavuştu (2012) ve Beştaş'ın (2015) araştırmalarına benzerlik göstermektedir. Akkuş (2005), Çelik (2007), Dermez (2008), Sungur (2010), Coşkun (2011), Kurtulan (2015) ve Arslan'ın (2016) araştırmalarının bulguları ise öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin baba eğitim seviyesi yüksek olan çocukların lehine anlamlı farklılık göstermiş olduğundan dolayı bu araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermemektedir.

5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Kardeş sayısı durumuna göre öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu bakımdan bu araştırmanın sonuçları Erbay (2008), Sungur (2010), Yurdakavuştu (2012), Beştaş (2015) ve Arslan'ın (2016) araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Coşkun'un (2011) yapmış olduğu çalışmada kardeş sayıları 2, 3, 4 olan öğrencilerin kardeş sayısı 6, 7 ve 7 üstü olan öğrencilere göre sosyal beceri düzeyleri daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Koşay'ın (2013) ve Kurtulan'ın (2015) yapmış olduğu çalışmada, bir veya birden fazla kardeşi bulunan öğrencilerin, kardeşi olmayan öğrencilere göre sosyal beceri düzeyleri daha yüksek düzeydedir.

5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında öğrencilerin kardeşleri arasındaki sırasına göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu bakımdan bu araştırmanın sonuçları Akkuş (2005), Yurdakavuştu (2012) ve Kurtulan'ın (2015) çalışmalarına benzerlik göstermektedir. Uz Baş (2003), Sungur (2010), Coşkun (2011), Koşay (2013) ve Kaya (2013) çalışmalarında, kardeş sıralamasının öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine etki etmediğini belirtmişlerdir. Uz Baş'ın (2003) yapmış olduğu çalışmada ortanca çocukların sosyal beceri puanlarının diğer çocuklara göre daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

5.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin evde birlikte yaşadığı kişiler tarafından sevilme algılarına göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin evde birlikte yaşadığı kişiler tarafından sevilme algılarına göre evet cevabı verenlerle kısmen cevabı verenler arasında evet cevabı verenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Sosyal becerilerin gelişiminde sevgi önemli bir yere sahip olduğundan anlamlı farklılığın evet cevabı verenlerin lehine olması beklenen bir durumdur.

5.1.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin sınıf öğretmeni tarafından sevilme algıları ile Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin sınıf öğretmeni tarafından sevilme algılarına göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları

arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına bakıldığında evet cevabı verenlerle, kısmen cevabı verenler arasında evet cevabı verenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Ayrıca evet cevabı verenlerle hayır cevabı verenler arasında evet cevabı verenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

5.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin okulda sosyal etkinliklere katılma durumları ile Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin okulda sosyal etkinliklere katılma durumuna göre; ‘katılıyorum’ cevabını verenlerin lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmektedir. Okulda sosyal etkinliklere ‘katılıyorum’ cevabını verenlerin sosyal beceri puanı ortalamasının, ‘katılmıyorum’ cevabını verenlerin sosyal beceri puanı ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca ‘katılıyorum’ ve ‘katılmıyorum’ cevabını verenler arasında sosyal beceri puanı ortalamalarında istatistiksel olarak da anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu bakımdan bu araştırmanın sonuçları Yurdakavuştu’nun (2012) araştırması ile benzerlik göstermektedir.

5.1.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin günlük televizyon izleme süreleri ile Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Günlük 1-2 saat televizyon izleyenlerle 3-4 saat televizyon izleyenler arasında 1-2 saat televizyon izleyenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. 1-2 saat televizyon izleyenlerle 7 ve daha fazla televizyon izleyenler arasında, 1-2 saat televizyon izleyenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Bu bakımdan bu araştırmanın sonuçları Yurdakavuştu’nun (2012) araştırması ile benzerlik göstermektedir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin televizyon izleme süresinin artmasıyla sosyal beceri düzeylerinin düştüğü gözlenmiştir. Akyüz’e (2013) göre televizyon saldırganlık ve şiddet içeren davranışlara sebep olabilmekte, kişiyi hayal dünyasına çekerek gerçeklerden uzaklaştırabilmekte, aile ve arkadaşlık ilişkilerini bozabilmektedir. Bu açıdan bu araştırmanın sonuçlarıyla Akyüz’ün araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir.

5.1.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin günlük internet veya bilgisayar kullanma durumlarına göre Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde günlük bir-iki saat internet veya bilgisayar kullananların lehine diğer gruplar ile arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Yükselgün'ün (2008) yaptığı araştırma sonucuna göre ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin, Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamalarında internet kullanım sıklıklarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu açıdan yapılan bu araştırmanın Yükselgün'ün araştırmasıyla farklılık gösterdiği söylenebilir.

Çocuk ve gençlerin kontrolsüz olarak internet kullanımı onların fiziksel, psikolojik, sosyal ve bilişsel gelişimine olumsuz etki yapabilmektedir. Bu nedenle çocuk ve gençler bilgisayar ve internetten doğru, etkin ve verimli bir şekilde yararlanırken onların güvenlikleri sağlanmalıdır (Karayağız-Muslu ve Bahire, 2009).

Tüzün (2002), internet bağımlılığının kişilerarası etkileşimi olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre internet kullanma süresinin artmasıyla sosyal beceri düzeyinin düştüğü gözlenmiştir. Bu açıdan bu araştırma sonuçlarıyla Tüzün'ün ifadesiyle benzerlik göstermektedir.

5.1.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin evde veya okulda olumlu davranışlarda bulunduğu ödüllendirilme durumuna ile Sosyal Beceri Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bazen ödüllendirilenlerle hiç ödüllendirilmeyenler arasında bazen ödüllendirilenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Sık sık ödüllendirilenlerle hiç ödüllendirilmeyenler arasında sık sık ödüllendirilenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Sık sık ödüllendirilenlerle bazen ödüllendirilenler arasında sık sık ödüllendirilenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Onur-Sezer (2014), ders planlarına ödüllendirme ipuçları eklenerek yapılan uygulamanın, öğrencilerin olumlu davranışlarının artmasında etkili olduğunu ifade etmiştir.

5.1.13. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla öğrencilerin Türkçe Dersi başarı puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla Matematik Dersi başarı puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla Fen Bilimleri Dersi Başarı puanları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla Sosyal Bilgiler Dersi başarı puanları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla Müzik Dersi başarı puanları arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Sökezoğlu (2010) Ritim, Şarkı ve Hareket Temelli Müzik Eğitimi alan öğrencilerin, Ritim, Şarkı ve Hareket Temelli Müzik Eğitimi almayan öğrencilere göre, sosyal davranışlarından uygun iletişim becerileri kullanma, sırasını bekleme, özgüven duygusu geliştirme ve sonuçları kabullenmede daha fazla gelişim gösterdiklerini ifade etmiştir.

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla Görsel Sanatlar Dersi başarı puanları arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi başarı puanları arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Beştaş'ın (2015) araştırmasına göre Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi'ne katılan öğrencilerde akran ilişkileri ve kendini kontrol, öfke kontrol becerilerinde gelişme olduğu, saldırganlık, bozgunculuk davranışlarında azalma olduğu görülmüştür.

Arştırmanın sonucuna göre, dördüncü sınıf öğrencilerinin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla en yüksek düzeyde ilişkili olan derslerin Türkçe ve Fen Bilimleri Dersi olduğu görülmüştür. Dördüncü sınıf öğrencilerinin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanlarıyla en düşük düzeyde ilişkili olan derslerin ise Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi ile Matematik Dersi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

McClelland, Morisson ve Holmes (2000) sosyal beceri düzeyleri düşük olan çocukların akademik başarılarının da düşük düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir.

Uz Baş'ın (2003) yapmış olduğu araştırma sonucuna göre, öğrencilerin Sosyal Beceri Ölçeği toplam puanları ile akademik başarıları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu açıdan yapılan bu çalışmanın Uz Baş'ın

çalışmasıyla paralellik gösterdiği söylenebilir. Keskin'in (2007) yaptığı araştırmaya göre, ayrıca sosyal beceri puanlarıyla, sosyal bilgiler ders başarıları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Coşkun'un (2011) yaptığı araştırmaya göre öğrencilerin Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi ders notları yükseldikçe öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin de yükseldiği görülmüştür. Turan'ın (2013) araştırmasının sonuçlarına göre okul öncesi eğitim alan ve almayanların sosyal becerileri ile Matematik yetenekleri arasındaki ilişki incelendiğinde, Kişiler Arası Beceriler alt boyutu ile matematik gelişim puanı arasında pozitif yönlü orta seviyede anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Samancı ve Diş'in (2014) araştırmalarının sonucuna göre, genelde akademik yönden başarıları düşük olan öğrencilerin sosyal becerilerinin de düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bu açıdan bu araştırmanın sonuçlarıyla Samancı ve Diş'in araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir.

5.2. Öneriler

1. Köyde öğrenim gören öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini artırmak amacıyla köy çocuklarına sosyal beceri eğitimi verilebilir.
2. Öğrencilere sosyal beceri kazandırmaya yönelik olarak sosyal duygusal öğrenme planları hazırlanabilir.
3. İnternet ve bilgisayar kullanım ve televizyon izleme süresi çok olan öğrenciler tespit edilip okul aile işbirliğiyle bu süreler kontrol altına alınmaya çalışılabilir.
4. Akademik başarıları düşük olan öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir.
5. Öğrencilerin okul etkinliklerine katılımlarını artırmak için çalışmalar yapılabilir.
6. Öğrencilerin “grup içinde rahatlıkla konuşma”, “arkadaşlarına beğendiği özelliklerini söyleme” ve “gördüğü aksaklıkları ilgili kişilere bildirme” becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler yapılabilir.
7. Öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmede, öğretmenlerin öğrencilerine onları sevdiklerini hissettirmeleri yararlı olabilir.

8. Dersler ile sosyal beceriler arasındaki ilişiyi daha net bir şekilde ortaya koyabilmek için karne notu yerine her derse yönelik ders içi katılım formları kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Akçamete, G. ve Avcıoğlu H. (2005). Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin (7-12 yaş) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 61-77.
- Akkuş, Z. (2005). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin özsaygı ve denetim odağı ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akyüz, E. (2013). Çocuğun bilgi edinme ve zararlı yayınlara karşı korunma hakkı. *Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi, Bildiriler Kitabı, 1*, 115-132
- Alakır, A. (2006). *Büyük iş merkezlerinin ilköğretim çağındaki çocukların sosyalleşmesine ve sosyal beceriler geliştirmelerine katkıları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Altınköprü, T. (2015). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Hayat Yayın Grubu.
- Arı, R. (2010). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Arslan, A. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin incelenmesi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun Üniversitesi.
- Arslanoğlu, A. (2008). *Dikkat eksikliği/ hiperaktivite bozukluğu-ağırlıklı hiperaktif-impulsif (DEHB-H) olan erkek çocukların sosyal beceri gelişimleri ve algıladıkları yaşam kaliteleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Asımgil, S. (2011). *Anne babalar için*. İstanbul: İpek Yayın Dağıtım.
- Avcıoğlu, H. (2005). *Etkinliklerle sosyal beceri öğretimi*. Ankara: Kök Yay.
- Avcıoğlu, H. (2007). Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması (4-6)Yaş. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 93-103.
- Aydın, B. (2009). Gelişim dönemleri ve özellikleri. B. Yeşilyaprak (Ed.), *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Bacanlı, H. (2014). *Sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Pegem Yay.
- Başaran, İ. E. (1992). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: MEB.

- Beştaş, D. (2015). *Hareketli oyun etkinliklerinin 7-8-9 yaş çocuklarının sosyal davranışları üzerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Blanchard Dallaire, C. & Hebert, M. (2014). Cinsel istismara uğramış çocuklarda sosyal ilişkiler: Öz değerlendirme ve öğretmenlerin değerlendirmesi. *Jornual of Child Sexual Abuse*, 23, 326-344.
- Bornstein, M. R., Bellack, A. S. & Hersen, M. (1977) Social-skills training for unassertive children: A multiple-baseline analysis. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 10(2), 183-195
- Büyükaslan, A. (2015). *Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan ilköğretim çocuklarında duygusal zeka ile sosyal beceri bileşenlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, Tıp Fakültesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Büyükişık, G. (2009). *Alabayır ilköğretim okulu birinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişimlerinde sınıf rehberliğinin etkisi: Van-Alabayır Köyü örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem yay.
- Çalışkan Çoban, E. (2007). *Sosyal beceri sorunu olan öğrenciler ve annelerine uygulanan yaratıcı drama etkinlikleri programının öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin gelişimi üzerindeki etkisi*: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Can, G. (2009). B. Başarılı olmaya karşı yetersizlik. B. Yeşilyaprak (Ed.), *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Çayır, A. (2009). *Öğrenme güçlüğü çeken bir ilköğretim 3. sınıf öğrencisinin kaynaştırma sınıfındaki sosyal uyum becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Çıngı, H. (1990). *Örnekleme kuramı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları.
- Çelik, N. (2007). *Sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Charles, C. M. (1999). *Öğretmenler için Piaget ilkeleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Çolak, A. (2007). *Kaynaştırma uygulanan bir ilköğretim sınıftaki sosyal yeterlik özelliklerinin betimlenmesi ve iyileştirilmesi çalışmaları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Coşkun Keskin, S. (2007). *Sosyal bilgiler derslerinde empati becerilerine dayalı öğretim tekniklerinin kullanılması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Coşkun, N. (2011). *İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda sosyal beceri düzeyi ile sosyal bilgiler dersine yönelik tutumların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bilig, Bahar*, 37, 155-174.
- Dağ, M. (2017). *Farklı yaşlarda ilkokula başlayan çocukların akademik aşarı ve sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak Üniversitesi.
- Dermez, G. H. (2008). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Durlak, J. A., Weissberg R. P. & Pachan, M. (2010). A meta-analysis of after-school programs that seek to promote personal and social skills in children and adolescents. *Am J Community Psychol*, 45, 294–309.
- Durualp E. ve Aral, N. (2011). *Oyun temelli sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Vize Yayıncılık
- Elias, M. J. (2004). The connection between social-emotional learning and learning disabilities: Implications for intervention. *Learning Disability Quarterly*, 27, 53-63.
- Elliott, S. N. Malecki, C. K. & Demaray, M. K. (2001). New directions in social skills assessment and intervention for elementary and middle school students. *Exceptionality*, 9(1-2), 19-32.
- Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Eryılmaz, S. (2013). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin öğrenme stilleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Genç, S. Z. (2005). İlköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 41-54.

- Goleman, D. (2015). *Sosyal zeka*. Çeviren: Osman Deniztekin, İstanbul: Varlık Yayınları Osman Deniztekin
- Goudas, M. & Magotsiou, E. (2008). The effects of a cooperative physical education program on students' social skills. *Journal of Applied Sport Psychology*, 21, 356-364.
- Gülay, H. ve Akman, B. (2009). *Okul öncesi dönemde sosyal beceriler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gülhan, G. (2012). *10-12 yaş grubu ilköğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri üzerine eğitsel oyunların etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri, Ankara.
- İnci, M. A. (2014). *Baba tutumlarının anasınıfı ve ilkokul birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal beceri gelişimlerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Johnson, W. D. & Johnson T. R. (1990) Social skills for successful group work. *Educational Leadership*, 47(4), 29-33.
- Kaf, Ö. (1999). *Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Karaman, Z. (2013). *Mevsimlik tarım işçisi çocukların eğitim hakkına erişim durumları ve sosyal beceri yeterliliklerinin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Akara: Nobel yay.
- Karayağız-Muslu, G. ve Bolışık, B. (2009) Çocuk ve gençlerde internet kullanımı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(5), 445-450
- Kaya, G. (2013). *Parçalanmış aileye sahip çocukların sosyal beceri düzeylerinin çok boyutlu olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Keskin, A. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin ders başarıları ile sosyal beceri durumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Kocayörük, A. (2000). *İlköğretim öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmede dramının etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik A.B.D.
- Koç, B. (2015). *İşbirlikli öğrenme yönteminin matematik dersindeki erişiyeye, kalıcılığa ve sosyal beceriye etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

- Koşay, A. (2013). *Çocuk yuvasında ve çocuk evinde kalan korunmaya muhtaç çocuklar ile ailesi yanında yaşayan çocukların sosyal becerilerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Kurtoğlu, G. (2013). *Bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı psiko-eğitim programının ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin duygusal yılmazlık, sosyal beceri - okula uyum ve benlik saygısı düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Kurtulan, B. (2015). *Erken çocukluk döneminde (4-7 yaş) bilişsel beceriler ile sosyal beceriler arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Küçükkaragöz, H. (2009). B. Somut işlemsel dönem. B. Yeşilyaprak (Ed.), *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Kwon, K., Moorman Kim, E. & Sheridan, S. M. (2014). The role of beliefs about the importance of social skills in elementary children's social behaviors and school attitudes. *Child Youth Care Forum*, 43, 455-467.
- Lane, L. K, Givner, C. C. & Pierson, M. R. (2004). Teacher expectations of students behavior: social skills necessary for success in elementary school classrooms. *The Journal of Special Education*, 38(2), 104-110.
- Leech, L. N., Barret, C. K., & Morgan, A. G. (2008). *SPSS for intermediate statistics use and interpretation*, USA: Lawrence Elbaum Associates.
- McClellad, M. M., Morrison, F. J. & Holmes, D. L. (2000). Children at risk for early academic problems: The role of learning-related social skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 15(3), 307-329.
- Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, Ankara (2017), s.3.
- Mursal, M. (2005). *İlköğretim 1. kademe 5. sınıf öğrencilerinin sınıf içerisinde istenmeyen davranışlar göstermesine neden olan öğretmen davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Nas, R. (2006). *İlkem çocuklara saygı duymak*. Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Oden, S. L. & Asher, S. R. (1977). Coaching children in social skills for friendship-making. *Child Development*, 48(2), 495-506.
- Onur-Serzer, G. (2014). *İpuçları ve dönütlerle öğretmen ödülleri artırmanın uygun olmayan ilköğretim öğrenci davranışlarını azaltmadaki etkililiği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- Önalın Akfırat, F. (2006). Sosyal yeterlik, *Sosyal Beceri ve Yaratıcı Drama Yaratıcı Drama Dergisi,1 (1)*, 39-58.
- Özsarı, P. (2015). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşma ve sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Öztürk, A. (2008). *Okulöncesi eğitimin ilköğretim 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Polat, P. (2014). *Yaz anaokulunda eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Samancı, O. ve Diş O. (2014). Sosyal becerileri zayıf olan ilkokul öğrencilerinin tutum ve davranışlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 22(2)*, 573-590.
- Sazcı, A. (2014). *9 ve 12 yaş grubu öğrencilerin yönetici işlevleri ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Sawyer, M. G., Macmullin, C., Graetz, B., Said, J. A., Clark, J. J. & Baghurst, P. (1997) Social skills training for primary school children: A 1-year follow-up study. *J. Paediatr, Child Health, 33*, 378-383.
- Serhatlıoğlu, B. (2012). *Sosyal becerilerin kazanımı sürecinde örtük programın işlevi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Seven, S. (2008). Yedi - sekiz yaş çocuklarının sosyal becerilerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18(2)*, 151-174.
- Sökezoğlu, D. (2010), *Ritim, hareket ve şarkı öğretimi temelli müzik eğitiminin 7-11 yaş grubu çocuk yuvası öğrencilerinin sosyal gelişimleri üzerine etkisi (Afyonkarahisar İli örneği)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Spence, H. S., Donovan, C. & Brechman-Toussaint, M. (2000). The effectiveness of a social skills training-based , cognitive-behavioural intervention, with and without parental involvement. *J.Child Psychol, Psychiat, 41(6)*, 713-726
- Spence, H. S. (2003), Social skills training with children and young. *Child and Adolescent Mental Health, 8(2)*, 84-96.
- Sülün, K. (2012). *İlköğretim genel eğitim sınıfı ile özel eğitim sınıfında öğrenim gören kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Sungur, G. (2010). *İlköğretim birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal uyum ve becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Şimşek, N. ve Kılıç, E. (2004). Davranışçı öğrenme kuramları. A. Ataman (Ed.), *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Tagay, Ö. Baydan, Y. ve Voltan-Acar, N. (2010). Sosyal beceri programının (Blocks) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri üzerindeki etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 3, 19-28.
- Turan, E. E. (2014). *9-10 yaş çocuklarının evlilik çatışması algıları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Turan, S. B. (2013). *60-77 aylar arasındaki okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların matematik yeteneği ile sosyal becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Türnüklü, A. (2004). Okullarda sosyal ve duygusal öğrenme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 37, 136-152.
- Tüzün, Ü. (2004). Gelişen iletişim araçlarının çocuk ve gençlerin etkileşimi üzerine etkisi. *Düşünen Adam*, 15(1), 46-50.
- Uz Baş, A. (2003). *İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda okuyan öğrencilerin sosyal becerileri ve okul uyumu ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yavuzer, H. (2000). *Eğitim ve gelişim özellikleriyle okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yurdakavuştu, Y. (2012). *İlköğretim öğrencilerinde duygusal zeka ve sosyal beceri düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yüksel, G. (1998). Sosyal Beceri Envanterinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9), 39-48.
- Yükselgün, Y. (2008). *İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin internet kullanım durumlarına göre saldırganlık ve sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

EK-1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Öğretmenim, Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma, 4. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerini ortaya koymaya yönelik bir tarama çalışmasıdır. Verdiğiniz cevaplar başka amaçlar için kullanılmayacaktır. Çalışmaya katıldığınız için içi teşekkür ederim.

Ceyda GÜNEŞ

Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrencisi

Not: 1. Ad ve soyadı yazmanıza gerek yoktur.

2. Birden fazla kutucuk işaretlemeyiniz.

3.Kendinize en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

1.Cinsiyet

Kız () Erkek ()

2.Annenin eğitim düzeyi nedir?

Okula gitmemiş ()

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

Yüksek lisans ()

3. Babanın eğitim düzeyi nedir?

Okula gitmemiş ()

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Üniversite ()

Yüksek lisans ()

4. Kaç kardeşiniz ?

.....

5. Ailenizde kaçınıcı çocuksun (Kaçınıcı kardeşin):

.....(örnek: ilk çocuk, ikinci çocuk, en küçük çocuk vb.)

6. Evde annen, baban veya evde yaşayan diğerleri tarafından sevildiğini düşünüyor musun?

evet () kısmen () hayır ()

7. Öğretmenin tarafından sevildiğini düşünüyor musun?

evet () kısmen () hayır ()

8. Okuldaki etkinliklere katılıyor musun? (herhangi spor, tiyatro, müzik vb....)

Katılıyorum () Katılmıyorum ()

9. Günlük kaç saat televizyon izliyorsun?

1-2 saat () 3-4 saat () 5-6 saat () 7 saat ve üzeri()

10. Günlük kaç saat internet veya bilgisayar kullanıyorsun?

1-2 saat () 3-4 saat () 5-6 saat () 7 saat ve üzeri()

11. Evde ve okulda olumlu davranışlarda bulunduğunda ödüllendiriliyor musun?

hiç bir zaman () bazen () Sık sık ()

12. Derslere göre durumunuzu I. Dönem karne notlarınıza göre aşağıya işaretleyiniz.

	0-44	45-54	55-69	70-84	85-100
Türkçe	()	()	()	()	()
Matematik	()	()	()	()	()
Fen Bil.	()	()	()	()	()
Sosyal Bil.	()	()	()	()	()
Müzik	()	()	()	()	()
Görsel sanatlar	()	()	()	()	()
Oyun ve Fiziki Etkinlikler	()	()	()	()	()

Ek2

SOSYAL BECERİ ÖLÇEĞİ

SOSYAL BECERİ ÖLÇEĞİ	HİÇ	BAZEN	GENELLİKLE UYGUN	TAMAMEN UYGUN
1. Grup içinde konuşmak istediğimde, izin alırım.				
2. Grup içinde rahatlıkla konuşurum.				
3. Sınıfta yeni gelen bir arkadaşın yanına gidip onunla tanışırım.				
4. Hoşlandığım insanlarla yakınlık kurarım.				
5. Arkadaşlarıma beğendiğim özelliklerini söylerim.				
6. Arkadaşlarımla hatalı yönlerini kendilerine söyler ve uyarırım.				
7. Gerektiğinde teşekkür etmeyi ihmal etmem.				
8. Ortamdan ayrılırken iyi günler demeyi unutmam.				
9. Grup içinde bir takım görevler alırım.				
10. Kırdığım ve üzdüğüm kişilerin gönlünü alırım.				
11. Derste anlamadığım yerleri öğretmenime sorarım.				
12. Doğru bildiğim konuları her yerde savunurum.				
13. Gördüğüm aksaklıkları ilgili kişilere bildiririm.				
14. Grup içinde yapılacak faaliyetlere ilişkin önerilerde bulunurum.				
15. Problemlerimi kendim halledemediğimde yardım isterim.				
16. İlgi duyduğum sosyal faaliyetlere katılırım.				
17. Birbirlerini tanımayan arkadaşlarımla tanıştıırım.				
18. Anlatılanları dikkatle dinlerim.				
19. Sınavdan iyi not alan arkadaşlarımla tebrik ederim.				
20. Derslerimi bitirince eğlenecek bir şeyler bulurum.				

Ek 3

Evrak Tarih ve Sayısı: 14/10/2016-19226

T.C.
UŞAK VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 29425508-42-E.10985948
Konu : MEM'e bağlı Kurumlarda
Araştırma İzni.

07.10.2016

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

İlgi: a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07.03.2012 tarih ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı. (2012/13 sayılı Genelge)
b) 23/09/2016 tarih ve 58066181-100 sayılı yazınız.

İlgi (b) yazı ile müdürlüğümüze bağlı okullarda araştırma yapılmak istenmektedir. 2016-2017 eğitim öğretim yılında ilimiz merkezinde yapılacak anket ve araştırma uygulaması ile ilgili mühürlü anket formları yazımız ekinde gönderilmiş olup, ilgi (a) genelge gereğince değerlendirmesi yapılarak "Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu araştırma çalışması okullarda eğitim öğretim hizmetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına dayalı, okul idaresinin uygun gördüğü zaman aralıklarında uygulanması ve araştırma sonucunda proje raporunun dijital ortamda müdürlüğümüze teslim edilmesi, araştırma sonucunun Bakanlığımızdan izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması şartı ile uygun görülmüştür.

Bilgi ve gereğini arz ederim.

İlhan HAYRAN
Millî Eğitim Müdür V.

Adı Soyadı	Ünvanı	Araştırma Konusu	Müracaat Tarih ve Sayısı
Ceyda GÜNEŞ	Yüksek Lisans Öğrencisi	Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi	30/10/2016 10564584

Güvenli Elektronik
İmza: Aşlı ile Aynıdır
10.10.2016

Millî Eğitim Müdürlüğü Uşak
Elektronik Ağ: <http://usak.meb.gov.tr>
e-posta: istatistik64@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mahir ÇÜMEN Memur
Tel : (0276) 223 39 90
Faks: (0276) 227 39 89

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evre3.sorgu.meb.gov.tr> adresinden 8707-edd2-3805-bb2f-86e8 kodu ile teyit edilebilir

Ek 4

Ynt: ÖLÇEĞİNİZİ TEZİMDE KULLANMAK İSTİYORUM - Microsoft Edge

https://outlook.live.com/owa/?ItemID=AQMkADAwATNIZmYAZC1JMGZlWY2MTMMDACLTAwCgBGAAAE17NFA5n7QYsWvIBF4uYBwC%2bZa547EYRTosXmRxCBRIZAAACAQwAAAC%2bZa547EYRTosXmRxCBRIZAAI97VuPAAAA&viewmode

Yanıtla | Sil | Gereksiz | ...

Ynt: ÖLÇEĞİNİZİ TEZİMDE KULLANMAK İSTİYORUM

 Ayse Kocayoruk <aysekocayoruk@hotmail.com>
11.10.2016 (Sal), 14:41
Siz

Gelen Kutusu

Sayın Ceyda Güneş
Geliştirdiğim sosyal beceri ölçeğimi yüksek lisans tezinizde kullanabilirsiniz.
kolay gelsin

Gönderen: Gunes Gunes <gnsngns@outlook.com>
Gönderildi: 28 Eylül 2016 Çarşamba 11:43
Kime: aysekocayoruk@hotmail.com
Konu: ÖLÇEĞİNİZİ TEZİMDE KULLANMAK İSTİYORUM